

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางสาวพระรัตน์ รัตนทิพย์มพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Guidelines for the Sub-district Agricultural Development Plan
of Agricultural Extensionist in Surat Thani Province**

Miss Pachara Rattanatikhamporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

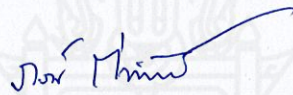
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวพระ รัตนทิพย์พร
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

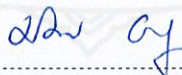
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณี ต่างวิวัฒน์)

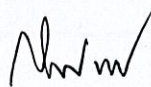
..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย นางสาวพชระ รัตนทิพย์พร รหัสนักศึกษา 2619001098 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน
(2) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ 2) ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ 3) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่

ประชากรในการวิจัยมี 2 กลุ่มประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 103 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยใช้แบบสอบถามและผู้แทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรอำเภอ รวม 16 คนเพื่อทำการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ผลการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 36.54 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 8.35 ปี มีประสบการณ์ทำงานกรมส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5.09 ปี รับผิดชอบเฉลี่ย 9.83 หมู่บ้าน 1) ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อบุคคล 2) ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการ เรื่อง การนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริงมากที่สุด ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็น เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตร ได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรมากที่สุด 3) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดมีส่วนร่วมมากที่สุดรองลงมา คือ ผู้นำชุมชน 4) ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยากหลายขั้นตอน มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำแผน จุดแข็ง คือ มีการจัดทำแผนเป็นประจำทุกปี จุดอ่อน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ขาดทักษะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเพิ่งบรรจุราชการมีโอกาสได้รับการอบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นประจำทุกปี และอุปสรรค คือ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวทางจัดทำแผน ได้แก่ ควรมีการเตรียมข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน มีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดทิศทางเป้าหมายให้ชัดเจนตรงกับความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Thesis title: Guidelines for the Sub-district Agricultural Development Plan of Agricultural Extensionist in Surat Thani Province

Researcher: Miss Pachara Rattanatikhamporn; **ID:** 2619001098;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research study were 1) to explore knowledge and knowledge resources in creating sub-district agricultural development plan of the officers; 2) to survey their needs and opinions towards the creation of sub-district agricultural development plan; 3) to study the participation of related parties in creating sub-district agricultural development plan of the officers; and 4) to survey problems, suggestions, strengths, weaknesses, opportunities, threats, and development guidelines in sub-district agricultural development plan creation of the officers.

The population of the study was divided into 2 group which consisted of 103 agricultural extensionists in Surat Thani and 16 representatives of agricultural extensionists and chiefs of agricultural district office. The data from the first group were collected by using questionnaire, and a focus group interview was conducted with the second group. Statistical analysis including frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking were used to analyze the data from the questionnaire. The qualitative data were analyzed by content analysis and SWOT analysis.

The results of the research revealed that most of the agricultural extensionists were female with the average age of 36.54 years and graduated with bachelor degree. They had the average working experience of 8.35 years and had worked for the agricultural extension department for the period of 5.09 years on average with the average number of villages under their responsibility of 9.83. 1) Their knowledge about the processes in agricultural development plan creation and content of the agricultural development plan book was at the high level. The main knowledge resource in creating the agricultural development plan was group media, followed by personal media. 2) The needs for an agricultural development plan mostly were at the highest level with the need for the adoption of agricultural development plan into actual practice being rated at the highest level. The majority of the opinion regarding the creation of the agricultural development plan was at the highest level, with the opinion about the creation of the agricultural development plans that would be able to effectively solve the agricultural problems being ranked at the highest level. 3) The participation of related parties in creating the agricultural development plan showed that the provincial agricultural extensionists participated the most followed by the community leaders. 4) Overall, the problems were at the high level particularly the difficulties and complication of creating an agricultural development plan. Suggestions would be that there should be the cooperation among related parties in planning. The strength would be regular plan creation every year. The weakness was that the officers lacked skills in creating an agricultural development plan because they had just been appointed to the position. Regarding opportunity, they received the training from provincial agricultural office every year and the threat would be the lack of integrity between related agencies. Planning guidelines included complete and updated data preparation, cooperation among the related parties, and a clear direction/goal in response to the needs of the community.

Keywords: sub-district agricultural development planning, agricultural extensionist, Surat Thani Province

กิตติกรรมประกาศ

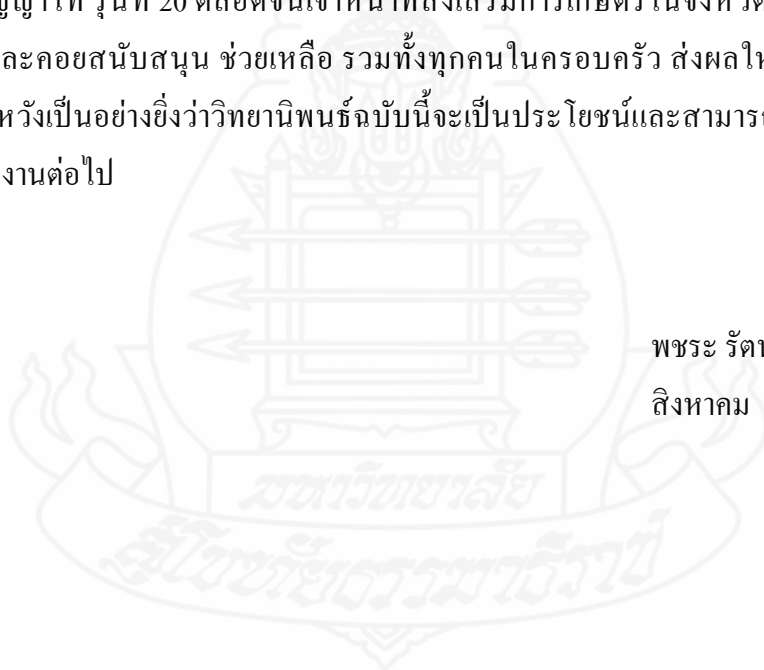
การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ และให้การสนับสนุนการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนร่วมงาน เพื่อนปรีชญาทิ รุ่นที่ 20 ตลอดจนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้กำลังใจ และคอยสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว ส่งผลให้วิทยานิพนธ์บรรลุผลสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

พระ รัตนทิฆัมพร

สิงหาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	7
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	13
แนวคิด ทฤษฎีความต้องการ	17
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	22
แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	24
แนวคิด SWOT Analysis	28
การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	32
ภารกิจตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	38
บริบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	60
ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	68
ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	80
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	84
ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	86
ตอนที่ 6 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผน พัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	90
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
สรุปการวิจัย	94
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	115
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	131
ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	พื้นที่ทำการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี..... 42
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทั่วไปของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 61
ตารางที่ 4.2	ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร 68
ตารางที่ 4.3	ระดับความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร 71
ตารางที่ 4.4	ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร..... 72
ตารางที่ 4.5	ระดับความรู้ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มพัฒนา การเกษตร..... 74
ตารางที่ 4.6	แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร..... 75
ตารางที่ 4.7	สรุปแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่..... 78
ตารางที่ 4.8	ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร..... 80
ตารางที่ 4.9	ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร..... 82
ตารางที่ 4.10	การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล..... 84
ตารางที่ 4.11	ปัญหาในการการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร..... 86
ตารางที่ 4.12	ข้อเสนอแนะในการการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร..... 88
ตารางที่ 4.13	จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 90

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 ผังแสดงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล.....	37
ภาพที่ 4.1 ระดับแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่.....	79
ภาพที่ 5.1 สรุปแนวทางและข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร.....	106

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคการเกษตรของไทยมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ในแต่ละปีภาคการเกษตรสามารถทำเงินเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะช่วยให้สามารถดำเนินการทำการเกษตรให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน มีความเป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนและแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชนได้จริง ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้จัดทำแผนจะต้องมีความเข้าใจในการจัดทำแผนที่ถูกต้อง และต้องมีความเข้าใจในบริบทชุมชนด้วย

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ ประกอบด้วย 19 อำเภอ และ 131 ตำบล ลักษณะภูมิประเทศโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขา มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญและมีชื่อเสียงระดับโลก ทั้งยังมีพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญได้ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) หลายชนิด ได้แก่ หอยนางรมสุราษฎร์ธานี มะพร้าวเกาะพะงัน เงาะ โรงเรียนนาสาร และไข่เค็มไชยา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

นรินทร์ แคมพิมาย (2551, น. 2) กล่าวว่า แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เป็นแผนของชุมชนเกษตรหรือชุมชนที่เกษตรกรและชุมชนผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียแต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์บนพื้นฐานข้อมูล หรือปัญหาและความต้องการชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเกษตรในภาพรวมของตำบลร่วมกัน

โดยการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบในระดับตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการ ศบกด. โดยตำแหน่ง จึงเป็นการจัดทำแผนชุมชนด้านการเกษตรที่ชุมชนเกษตรกรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เอกชนมีส่วนร่วมในการเก็บ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาการเกษตรของตำบล แล้วจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของชุมชนที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

เนื่องจากในปัจจุบันยังพบว่าแผนพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมามีข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน และยังไม่ถูกต้องตามแบบแผนของกรมส่งเสริม

การเกษตร จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รวมทั้งความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ตรงกับความต้องการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

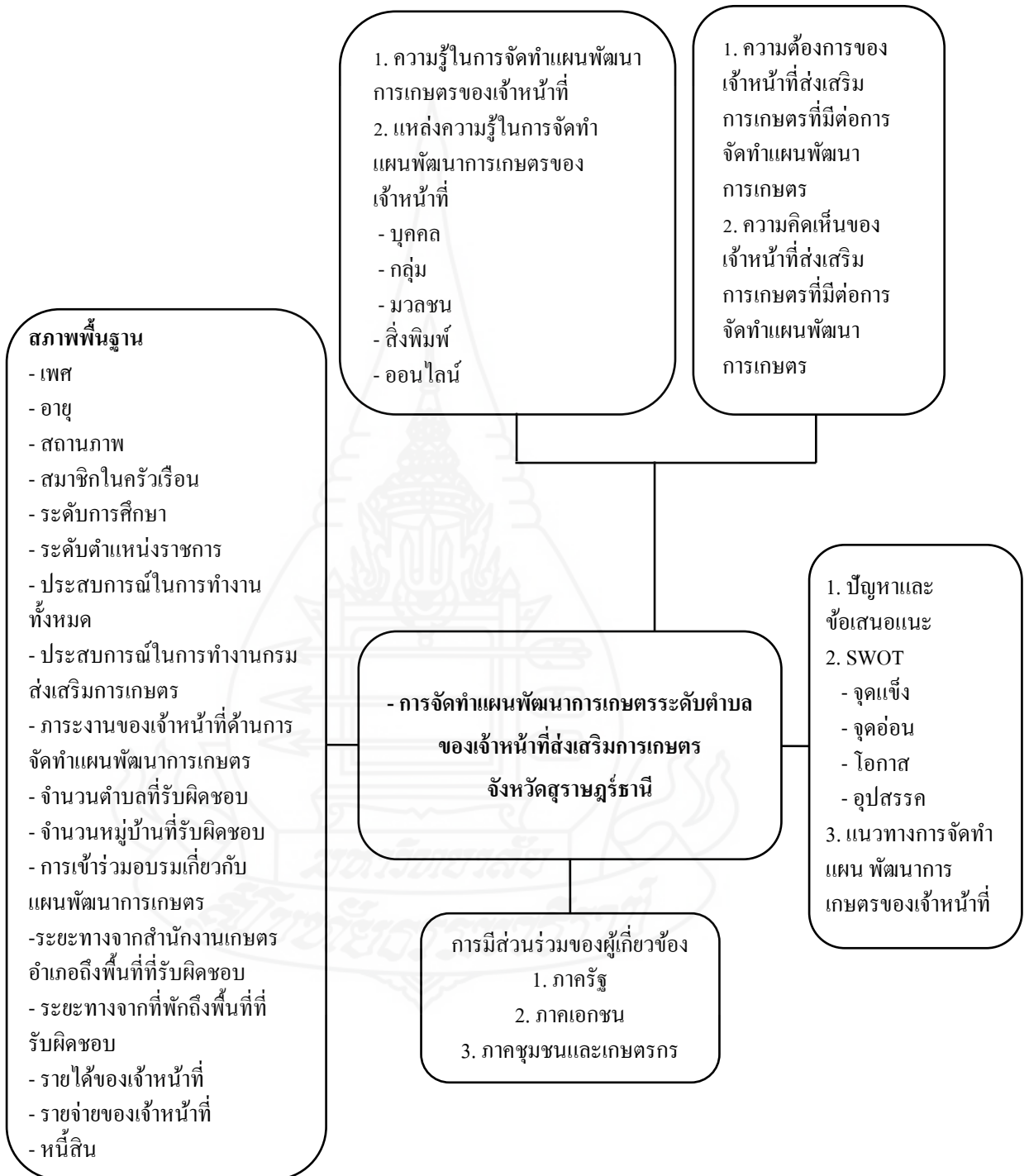
2.1 เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 19 อำเภอ 103 คน

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ ความต้องการ ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล หมายถึง แนวทางและแผนงาน โครงการในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มาจากการดำเนินงานร่วมกันของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และองค์กรที่เกี่ยวข้องภายในตำบล ในการประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนชุมชนที่แต่ละชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น หรือหาแนวทางร่วมกันในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเกษตร

5.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้สนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการให้บริการ หรือช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อปรับปรุงวิธีการและเทคนิคทางการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและรายได้ รวมทั้งการปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้นำไปปฏิบัติด้วยตัวเองจนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

5.3 เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผู้ประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.4 ความรู้ หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอน วิธีการจัดทำ และเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

5.5 แหล่งความรู้ หมายถึง ที่รวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์เกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร

5.6 ความต้องการ หมายถึง ความต้องการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การอบรมเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกปีงบประมาณ มีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน มีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง มีการจัดทำเวทีชุมชน/วิเคราะห์ชุมชนในการหาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง มีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ชัดเจน มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร และสามารถนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริง

5.7 ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ง่ายขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร ทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการเกษตรอย่างแท้จริง ทำให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเอง ทำให้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงกับนโยบายประเทศ/จังหวัด ทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทำให้สามารถมีโครงการในการพัฒนาด้านการเกษตร และทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

5.8 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การที่บุคคลต่างๆ จากหลากหลายภาคส่วน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (อำเภอ) เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย กศน. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5.9 จุดแข็ง หมายถึง ข้อได้เปรียบ หรือจุดเด่นที่ทำให้มีความแตกต่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5.10 จุดอ่อน หมายถึง ข้อเสียเปรียบ หรือข้อด้อยที่เป็นปัญหา หรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5.11 โอกาส หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ หรือส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5.12 อุปสรรค หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลเสียต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5.13 ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย หรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น และขัดขวางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ ไม่มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน นโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ไม่ชัดเจน ขาดการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง มีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน ไม่มีการอบรมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่ชัดเจน เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร และแผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

5.14 ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อคิดเห็นในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นนำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ตรงกับความต้องการต่อไป

6.2 ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปแก้ไขให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ โดยรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
 2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
 3. แนวคิด ทฤษฎีความต้องการ
 4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
 5. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
 6. แนวคิด SWOT Analysis
 7. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
 8. ภารกิจตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
 9. บริบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

นักวิชาการให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น. 34) ให้ความหมายงานส่งเสริมการเกษตร ว่าหมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไปแนะนำ เผยแพร่แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติ จนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวัง

พญ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น. 21) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกร จากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

พญ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น. 11) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การบริการการศึกษาแบบเสริม หรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไปเป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษาแก่เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร และบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริง และเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมของเกษตรกร

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ เทคนิค และกระบวนการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร หรือประชาชน เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พญ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 4-14-4-15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้ ดังนั้น หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้

1. การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรโลก การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้น โลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) คือ ความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุน การผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุน เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างได้

2. การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสมดุลกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัวและชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบทและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3. การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกร ครอบครัว ชุมชนชนบท และประเทศไทย ผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร เป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

5. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดีย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6. การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันการเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country) ก็ตาม แต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดีมีความมั่นคงสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร คือ การพัฒนาการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก ทำให้ประชากรโลกมีอาหารสำหรับการบริโภค เกษตรกรมีรายได้ อันส่งผลให้ประเทศชาติมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่ารูปแบบการส่งเสริมการเกษตร มีวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งจะมีเป็นรูปแบบต่างๆ ที่สำคัญ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO โดยได้รวบรวมจากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่างๆ รูปแบบแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน การส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ

2. การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน จัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ การส่งเสริมผ่านผู้นำชุมชน การส่งเสริมโดยองค์กรชุมชน

3. การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ในการทำสัญญาล่วงหน้า การให้บริการ/คำแนะนำ แก่เกษตรกรระดับก้าวหน้า โดยภาคเอกชน ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน

4. การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การส่งเสริมโดยใช้ฐานการศึกษา โรงเรียนเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบส่งเสริมการเกษตรแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิ รัญ (2553, น.4) สรุปรูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ได้ดังนี้

1. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน เป็นรูปแบบหรือรูปแบบแรกๆ ที่นำมาใช้งานส่งเสริมการเกษตรทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย รูปแบบนี้จะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ การฝึกอบรม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรในหลักสูตรที่กำหนด และการเยี่ยมเยียน เจ้าหน้าที่ที่ออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรถึงไร่นาเป็นรายปีกรูปแบบนี้ได้รับการปรับปรุงหลายครั้งโดยกรมส่งเสริมการเกษตร

2. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว รูปแบบนี้เคยใช้มาแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษที่เรียกว่าการบริการเบ็ดเสร็จ คือการที่เกษตรกรเข้ามาใช้บริการที่เดียวจะได้ทุกอย่างกลับไปเบ็ดเสร็จ รูปแบบนี้จะแฝงอยู่ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ทำการอยู่ตามทั่วประเทศ

3. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบนี้กรมส่งเสริมการเกษตรนำมาใช้กับโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา โดยการได้รับคำแนะนำจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ การมีส่วนร่วมเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการกระจายอำนาจตัดสินใจไปสู่ผู้ปฏิบัติมากขึ้น ทำให้รู้จักการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น

4. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบูรณาการ เป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหางานส่งเสริมที่ใช้เพียงรูปแบบเดียวแล้วมีข้อจำกัด เพราะการบูรณาการเป็นการทำสิ่งที่เห็นว่าบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์ รูปแบบนี้จะนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรโดยการบูรณาการโครงการเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นระบบโซ่เครือข่ายหรือระบบวงจร ผลการใช้รูปแบบนี้กับงานส่งเสริมการเกษตรทำให้ประหยัดคน งบประมาณ และการลดความขัดแย้ง

สรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรมีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต การส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ฯลฯ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น. 223-232) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (agricultural extension methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ได้แก่

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคล (individual method) ให้เกษตรกรหรือบุคคล ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล

(1) การเยี่ยม ไร่ นา และ บ้าน ของเกษตรกรเจ้าหน้าที่ไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา โดยเห็นสภาพ ความเป็นจริงของเกษตรกร

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน เกษตรกรมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อ

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบหรือเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (group method) ได้แก่

(1) การประชุมกลุ่ม ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนได้ฟังและได้เห็นไปพร้อมกัน การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่

ก. การสาธิตวิธี (method demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน

ข. การสาธิตผล (result demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงผลของการปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้า นำไปปฏิบัติได้ในท้องถิ่น

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (mass method) โดยสื่อสารมวลชนช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม ใช้กับตนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่

- (1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (printed matter)
- (2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (poster)
- (3) หนังสือพิมพ์ (newspapers)
- (4) วิทยุ (radio)
- (5) โทรทัศน์ (television)
- (6) ภาพยนตร์ (motion pictures)
- (7) การจัดนิทรรศการ (exhibition or exposition)

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยี ไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร อาจเป็นวิธีการสอน ฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ อันมุ่งให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ ส่งผลให้เกษตรกรทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ระดับความรู้ และการวัดระดับความรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 232) ให้นิยามของความรู้ว่า เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงทักษะและการปฏิบัติ หรือความเข้าใจหรือสารสนเทศได้รับมาจากประสบการณ์ หรือสิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน การฟัง การคิด การปฏิบัติ หรือองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา เช่น ความรู้ สาขาประวัติศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เกษม วัฒนชัย (2544, น. 39-40) ให้ความหมายว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

Davenport and Prusak (1998 อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา 2547, น. 20) ให้ความหมายว่า หมายถึง ส่วนผสมของกรอบประสบการณ์ คุณค่า สารสนเทศ ที่เป็นสภาพแวดล้อมและกรอบการทำงานสำหรับการประเมินร่วมกันของประสบการณ์และสารสนเทศใหม่

อักษร สวัสดิ์ (อ้างถึงใน ว่าที่ร้อยตรีรุ่งโรจน์ สิ้นธุ์เทียม 2555, น. 12-13) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะวิธีการ กระบวนการต่างๆ แบบกระสวนของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาความทรงจำอันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษา ค้นคว้า สังเกต การปฏิบัติ การสั่งสม ประสบการณ์ จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ โดยความรู้นั้นมีหลายระดับ แต่ละระดับมีความเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

2.2 ระดับความรู้

Bloom, et al. (1972 อ้างถึงใน สิริพร อุบล 2550, น. 17-18) แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความรู้ในสิ่งเฉพาะ ได้แก่ ความจำที่มีต่อลักษณะเฉพาะเจาะจง และรายละเอียดปลีกย่อยของข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นอิสระแก่กัน ซึ่งจำแนกย่อยลงไปได้อีก ดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ ได้แก่ การจำความหมายหรือคำจำกัดความของคำเฉพาะที่ใช้ในแต่ละสาขาวิชา ตลอดจนสัญลักษณ์ที่กำหนดขึ้นมาใช้ในแต่ละสาขาวิชา

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงเฉพาะ ได้แก่ ความรู้ และความจำในเรื่องข้อมูลเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ แหล่งข้อมูล เป็นต้น

2. ความรู้ในวิธีการที่จะจัดกระทำกับสิ่งเฉพาะ ได้แก่ ความรู้ในวิธีการที่จะจัดระบบศึกษา พิจารณาตัดสินใจ และวิจารณ์ความคิดและปรากฏการณ์ ซึ่งหมายถึงวิธีแสวงหาความรู้ การจัดลำดับเหตุการณ์ โดยยึดถือเวลา และเกณฑ์การตัดสินใจในสาขาวิชา ตลอดจนรูปแบบการจัดที่กำหนดไว้ในแต่ละสาขาวิชา ซึ่งจำแนกย่อยออกไปได้ ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบประเพณี ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับลักษณะวิธีการของการปฏิบัติ และการเสนอความคิด และเหตุการณ์ เป็นต้นว่า สัญลักษณ์ที่ใช้กันอยู่ในการทำแผนที่ และพจนานุกรม ระเบียบปฏิบัติของพฤติกรรมทางสังคม กฎเกณฑ์ แบบและการประพจน์ที่ใช้กันอยู่

2.2 ความรู้ เกี่ยวกับแนวโน้มและผลที่ตามมา ได้แก่ ความรู้ด้านกระบวนการทิศทาง และความเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ที่ขึ้นอยู่กับเวลา

2.3 ความรู้ เกี่ยวกับการจำแนกและการจัดประเภท ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับชั้นชุด ชนิด ประเภท และการจัดที่มีประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำหรับแต่ละสาขาวิชา แต่ละจุดหมายหรือแต่ละปัญหา

2.4 ความรู้ เกี่ยวกับเกณฑ์ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ หรือมาตรการที่ใช้สำหรับพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหลักการ ความคิดเห็น และการปฏิบัติ

2.5 ความรู้ เกี่ยวกับวิธีการ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการค้นคว้าหาความรู้ เทคนิค และการดำเนินงานที่นำมาใช้ในแต่ละสาขาวิชา ตลอดจนวิธีการที่ใช้การสำรวจปัญหา และ

ปรากฏการณ์เฉพาะอย่าง เน้นถึงความรู้ในวิธีการมีอะไรบ้าง ไม่ใช่ความสามารถของผู้เรียนที่จะนำวิธีการนั้นๆ ไปใช้

3. ความรู้ที่เป็นสากลและนามธรรมในแต่ละสาขาวิชา ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับความคิด แนวทาง และรูปแบบที่สำคัญๆ ที่ใช้ในการจัดกระทำกับปรากฏการณ์และความคิดนั้นๆ ซึ่งได้แก่ โครงสร้าง ทฤษฎี และกฎเกณฑ์ที่ใช้ในสาขาวิชานั้นๆ เป็นระดับความคิดด้านนามธรรม และซับซ้อน เป็นการนำความรู้เฉพาะอย่างที่จัดกระจายตามที่กล่าวมาแล้วมารวมเข้าด้วยกัน เป็นกฎเกณฑ์ หรือเป็นรูปแบบขึ้นมา ซึ่งจำแนกออกเป็นส่วนย่อยๆ อีกดังนี้

3.1 ความรู้ เกี่ยวกับหลักการและกฎสรุป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการสรุปสิ่งเฉพาะที่จำลองปรากฏการณ์ เป็นการสรุปที่มีค่าในการอธิบาย บรรยาย ทำนาย หรือบอกการกระทำที่สอดคล้องเหมาะสม หรือทิศทางที่จะกระทำตาม

3.2 ความรู้ เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตัวหลักการ และกฎสรุปผนวกเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนรอบด้านและเป็นระบบของปรากฏการณ์

เกสินี จุฑาวิจิตร (2548, น. 98) กล่าวว่า ความรู้สามารถจำแนกออกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติกระบวนการและแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้

2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ

3. ระดับการนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วนเป็นประเภทเพื่อการจัดจำแนกและนำไปใช้ได้

5. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูลแนวความคิดย่อยๆ มาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์เกิดเป็นสิ่งใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม

6. ระดับการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการตั้งเกณฑ์ เพื่อการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน และเพื่อให้ข้อตัดสินใจในระดับประสิทธิผล ปัญหาหรือสาขาวิชาที่ซับซ้อน

สรุปได้ ระดับความรู้ มีหลายระดับขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ และความสามารถในการจดจำและนำข้อมูลเหล่านั้น ไปปฏิบัติ

2.3 การวัดระดับความรู้

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2535, น. 51) รายงานว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดมีความเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป การวัดความรู้ความสามารถในการระลึก (Recall) เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ หรือเป็นการวัดการระลึก ประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝน ตำรา จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ คำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา และข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่างๆ เช่น ศัพท์และนิยาม กฎและความจริงหรือรายละเอียดเนื้อหาต่างๆ

2. ความรู้ในวิธีการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่างๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น และแนวโน้ม การจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่างๆ

3. ถามความรู้รวบยอดเป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหลักเกณฑ์เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้น ๆ

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2533, น. 38-41) การสร้างแบบทดสอบเพื่อเป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความจำที่เป็นที่รู้จักแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบต้องเขียนตอบ เป็นการยากที่จะควบคุมการตอบของผู้สอบได้ แบบทดสอบชนิดนี้ยังแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1 แบบทดสอบที่ไม่จำกัดคำตอบ (Essay - extended response) หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้ตอบมีสิทธิในการตอบอย่างเสรี

1.2 แบบทดสอบที่จำกัดคำตอบ (Essay - restricted response) หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้ตอบมีสิทธิในการตอบจำกัด

1.3 แบบทดสอบแบบตอบสั้นๆ (Short - answer) หมายถึง แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบที่เป็นวลีเท่านั้น

1.4 แบบทดสอบแบบให้เติมคำให้สมบูรณ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ต้องการให้เติมคำตอบ

2. แบบปรนัย เป็นแบบทดสอบที่มีรูปแบบ (Structure) มากที่สุด สามารถใช้วัดผลได้แบบทดสอบแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 แบบถูกผิด (True - False) คำถามชนิดนี้ถามถึงความจริง หลักการ กฎต่างๆ และการตีความ

2.2 แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching) ลักษณะของข้อสอบจะมี 2 คอลัมน์ คอลัมน์หนึ่งเป็นชุดของคำถาม อีกคอลัมน์หนึ่งเป็นชุดคำตอบ ซึ่งผู้ตอบจะเลือกคำตอบที่ถูกต้อง เพื่อให้สอดคล้องกับคำถาม

2.3 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ข้อสอบแบบนี้จะประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นส่วนของโจทย์ (Stem) อีกส่วนหนึ่งเป็นตัวเลือก (Alternative) มีตั้งแต่ 3 - 5 ตัวเลือก แบบทดสอบประเภทนี้จะวัดความสามารถของสมองได้ตั้งแต่ต่ำจนถึงขั้นสูงๆ โดยคำตอบในตัวเลือกนั้นจะมีข้อถูกอยู่เพียงข้อเดียว ส่วนข้ออื่นๆ เป็นตัวลวง (Distracters) เป็นแบบทดสอบที่นิยมใช้กันมาก เพราะมีข้อดีที่ว่าการให้คะแนนไม่ว่าใครตรวจ การให้คะแนนจะเท่ากันเสมอ

สรุปได้ว่า การวัดระดับความรู้ เป็นการใช้เครื่องมือในการวัดความรู้ ซึ่งมีหลายชนิด โดยแต่ละชนิดมีความเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไปของการวัดความรู้ โดยจะต้องเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวัดให้เหมาะสมกับความรู้นั้น

3. แนวคิด ทฤษฎีความต้องการ

แนวคิด ทฤษฎีความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายของความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของความต้องการ

สัวล์มัน วัฒนวงศ์ (2538, น. 90) ให้ความหมาย ความต้องการ (need) คือ สภาพที่ปรากฏระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, น.144) กล่าวว่า ความต้องการเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลเพราะชีวิตคนเราต้องมีการดิ้นรน เพื่อหาทางตอบสนองความต้องการต่างๆ ที่เกิดขึ้น และทิศทางของพฤติกรรมก็ถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 436) กล่าวถึง “ความต้องการ” หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกอยากได้ดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายพยายามดิ้นรนไม่อาจอยู่นิ่ง และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับ

ตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

สรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์เกิดแรงผลักดันภายในตัวบุคคล ทำให้เกิดความอยากได้ ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจะเกิดความพึงพอใจ แต่เมื่อมีสิ่งใหม่มากระตุ้นก็จะทำให้เกิดความอยากได้อีก

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

มาสโลว์ (1987 อ้างถึงใน กุญชรีย์ คำชาย 2544, น. 132-133) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation) ว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีที่เน้นย้ำในเรื่องของความต้องการของมนุษย์ โดยมนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นความต้องการที่เป็นกลุ่ม เป็นจุดที่มีการจัดลำดับไว้เป็นชั้น ความต้องการระดับขั้นต่ำสุด คือความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ (basic physiological and biological need) และระดับสูงที่สุดก็คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ หรือความต้องการประจักษ์ตน (self-fulfillment หรือ self-actualization need)

มาสโลว์ อธิบายถึงความพึงพอใจ และความต้องการของมนุษย์ โดยมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับมนุษย์ 3 ประการ ได้แก่

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการของมนุษย์มีอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ซึ่งสิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นจะเข้ามาแทนที่ โดยที่กระบวนการนี้จะไม่มีวันสิ้นสุด โดยจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการนั้นจะไม่ใช่แรงกระตุ้นของพฤติกรรมอีกต่อไป โดยความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ คือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในระดับสูงจะกลายเป็นแรงขับ หรือแรงจูงใจแทน อันจะเป็นเหตุให้บุคคลต้องสร้างพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการทันที

มาสโลว์เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ชั้น ซึ่งมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นต่ำสุดก่อน เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นต่ำสุดนี้จนเป็นที่พอใจแล้วก็จะเกิดความต้องการในขั้นสูงต่อไป ความต้องการในขั้นต่ำกว่า จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจจึงจะแสดงความต้องการขั้นสูงได้ รายละเอียดของความต้องการทั้ง 5 ชั้น มีดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ เป็นความต้องการในระดับต่ำขั้นแรกเป็นความต้องการซึ่งจำเป็นเพื่อการอยู่รอด อันเป็นเรื่องทางกายภาพและชีวภาพคือความต้องการในการพักผ่อน อากาศ อุณหภูมิที่พอเหมาะ การขับถ่าย การเคลื่อนไหว เรื่องเพศ รวมตลอดถึงความต้องการในปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะความจำเป็นที่ต้องดำรงชีพอยู่ ทำให้มนุษย์ต้องหาสิ่งเหล่านี้ตอบสนองก่อนเป็นลำดับแรก ดังนั้นความจำเป็นทางด้านร่างกายจะเป็นความต้องการลำดับแรก ที่มนุษย์จะต้องมีเป็นพื้นฐานก่อนถึงจะมีความต้องการในลำดับอื่นต่อไป เกษตรกรก็เช่นเดียวกันที่มีความต้องการทางด้านกายภาพ และชีวภาพ เพื่อให้สุขภาพร่างกายของตนเองแข็งแรง เพื่อการประกอบอาชีพเกษตรได้อย่างเต็มที่ เมื่อมีการดูแลผลผลิตที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ที่จะส่งผลให้ได้ผลผลิตดี มีคุณภาพ และที่สำคัญคือ มีอาหารไว้บริโภคในครอบครัว

ขั้นที่ 2 ความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคง เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายแล้ว ก็จะมีความต้องการในขั้นสูงขึ้นไป คือความต้องการทางด้านความปลอดภัย หรือมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะปกป้องตนเอง ให้พ้นจากอันตราย หรือการถูกแย่งชิงของต่างๆ ที่ตนเป็นเจ้าของ ซึ่งความต้องการที่จะมีความปลอดภัยและความมั่นคงนี้เป็นความต้องการที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญ มนุษย์ปรารถนาที่จะอยู่ห่างจากสิ่งที่เป็นอันตรายทั้งปวงต่อชีวิตไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ โรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการในทางสังคม ความรักใคร่และความเป็นเจ้าของ เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นที่ต่ำกว่าแล้ว คือ ความต้องการพื้นฐานสนองทางกายภาพและชีวภาพและความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคง โดยได้รับการตอบสนองพอสมควรแล้ว ความต้องการในทางสังคม ความต้องการในความรักใคร่ และความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเริ่มมีบทบาทตามมา นั่นคือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่น หรือสถานภาพในสังคม การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสถานการณ์ที่รู้สึกว่ามีส่วนร่วม และเป็นที่ยอมรับ แต่คนโดยทั่วไปจะมีความต้องการนี้ในระดับที่ต่างกันในแต่ละบุคคล และในแต่ละสถานการณ์ต่างกันด้วยความต้องการทางสังคมนี้หมาย รวมถึงความต้องการในความรักใคร่ด้วย เกี่ยวกับความต้องการชนิดนี้บุคคลโดยทั่วไปมักจะมียากในความสัมพันธ์กับบิดา มารดา สามี ภรรยาและลูกรวมตลอดถึงญาติพี่น้อง นอกจากนั้นความต้องการนี้อาจตอบสนองได้ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ว่าคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นคนที่มีคุณค่าของกลุ่ม มิใช่เป็นเพียงแต่ผู้ผลิตที่ไม่มีความรู้สึก ไม่มีชีวิตจิตใจ และถ้าปราศจากความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแล้ว คนจะรู้สึกว่าตนเป็นบุคคล ไม่พึงปรารถนา และรู้สึกว่าตนนั้นไม่เป็นที่ต้องการหรือไม่มีคุณค่า และที่สุดคนก็จะประพฤติตนเหมือนคนอื่นที่มิใช่สมาชิกขององค์การเหล่านี้เป็นเรื่องที่คลุมไปถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของด้วย นอกจากนี้

ยังปรากฏผลการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความต้องการระดับนี้ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดแง่มุมที่กว้างออกไป เช่น ผลการค้นคว้าของสแตนเลย์ ซาซเทอร์ (อ้างถึงใน สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ 2541, น.96) แห่งมหาวิทยาลัยมิเนโซตา กล่าวว่า การที่คนเข้าสังคม และแสวงหาความต้องการในความรัก ใคร่ นั้น มิใช่เพื่อสังคมในตัวของมันเอง แต่เป็นเพราะคนชอบและสนุกกับการเข้าสังคมมากกว่า และในหลายๆ กรณีเป็นเพราะคนต้องการกล่าวถึงตัวเอง หรือเมื่อบุคคลเกิดความ ตื่นเต้น สับสน หรือไม่สบายใจคนมักจะมองหาบุคคลที่อยู่ในภาวะแบบเดียวกับตนและที่สอดคล้อง ก็จะรวมกันเป็นกลุ่มก้อนได้ เพราะมีความรู้สึกทำนองเดียวกัน

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับในสังคม ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ หมายถึงความต้องการของบุคคลที่จะมีคุณค่าในสายตาของคนอื่น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถที่แท้จริง ความสำเร็จ และความเคารพที่ได้รับจากคนอื่น ความต้องการเหล่านี้อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ความปรารถนาที่จะมีความแข็งแกร่ง ความสำเร็จ มีความเพียงพอ มีความมั่นใจเพื่อที่จะเผชิญโลก และมีความเป็นอิสระและเสรีภาพ

2. ความปรารถนาที่จะมีชื่อเสียงและเกียรติภูมิ ซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นการเคารพ หรือความยกย่องที่ได้รับจากบุคคลอื่น (การได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความสำคัญ หรือการเห็นคุณค่า) ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จนั้น นอกจากจะหมายรวมถึงความรู้สึกของบุคคลว่างานของบุคคลเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วยังหมายความรวมถึงว่าบุคคลนั้นกำลังก้าวหน้าและบุคคลจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่บุคคลนั้นปรารถนา

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดหรือความต้องการประจักษ์ตน เป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง พยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีที่สุดตามที่คาดหวังได้

แอลเดอร์เฟอร์ (อ้างถึงใน กุญชรีย์ คำชาย 2544, น. 134) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alder's Modified Needs) ได้ศึกษาทฤษฎีของมาสโลว์และพัฒนาทฤษฎีขึ้นมาเพื่อลดปัญหาที่นักจิตวิทยาทฤษฎีของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้จัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการอุดหนุน หมายถึง ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับทางกาย ทางสรีระ และความต้องการความปลอดภัย ทั้งในด้านของชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2. ความต้องการความสัมพันธ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การได้รับการยอมรับจากสังคม และมีความปลอดภัยจากการมี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ความต้องการเจริญเติบโต หมายถึง ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ นับถือ จากการประสบความสำเร็จส่วนตน และการได้พัฒนาตนเองไปจนถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพ แนวคิดเรื่องของสัจจะการแห่งตนของมาสโลว์

ทฤษฎีนี้เสนอว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นถูกจูงด้วยความต้องการมากกว่า 1 ระดับ พร้อมๆ กัน ส่วนที่ต่างออกไปจากทฤษฎีของมาสโลว์ ได้แก่ ทฤษฎีนี้เป็นกระบวนการความคับข้องใจ การถดถอย (frustration-regression process) ซึ่งอธิบายว่า การที่คนๆ หนึ่งยังไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการที่สูงกว่าได้จะเกิดความคับข้องใจ และถดถอยกลับมายังความต้องการจำเป็นขั้นที่อยู่ ต่ำกว่าถัดลงไป

กฤษฎี คำชาย (2544, น. 135) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray's Manifest Need Theory) ประกอบด้วยความต้องการ 4 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการอิสระ และความต้องการอำนาจ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นพร้อมกัน โดยบางด้านสูง บางด้านต่ำก็ได้ และไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเรียงเป็นลำดับ

กฤษฎี คำชาย (2544, น. 135-136) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการ หรือแรงจูงใจของ แมคเคลแลนด์ (McClelland Achievement Motivation) ทฤษฎีความต้องการเน้นไปที่ความต้องการ ปฐมภูมิของมนุษย์ แต่แท้จริงแล้วมนุษย์ยังมีความต้องการอีกประเภทหนึ่ง เป็นความต้องการ ทุติยภูมิ ซึ่งถือว่าเป็นความ ต้องการทางใจหรือทางสังคมเป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้และ ถูกเสริมแรง โดยการอบรม เลี้ยงดู และปทัสถานสังคม แมคเคลแลนด์ ได้ศึกษาความต้องการ ทุติยภูมินี้ โดยเฉพาะที่เป็นแหล่งของแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งจำแนกเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ ดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงจูงใจที่ได้รับการศึกษามากที่สุดประเภทหนึ่งบุคคล ที่มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สูง มีความต้องการที่จะทำงานซึ่งท้าทายให้ประสบความสำเร็จ โดยอาศัย ความพยายามของตนเอง และเป้าหมายที่วางไว้นั้นมีความยากง่ายที่เหมาะสม จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะชอบทำงานตามลำพังมากกว่าทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เพราะ มีความต้องการอย่างมากที่จะรับผิดชอบงานนั้นด้วยตนเอง และยังชอบสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน และต้องการข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจนเมื่อลงมือทำงาน คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพอใจมาก ที่สุด หากสิ่งที่ต้องทำท้าทาย รับผิดชอบกลับและได้รับการยอมรับ (McClelland 1970 อ้างถึงใน กฤษฎี คำชาย 2544, น. 135) มีผลการวิจัยยืนยันว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงส่วนใหญ่จะถูกจูงใจ ด้วยความคาดหวังว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลได้รับการตอบสนอง รางวัลที่จับต้องได้เป็น สิ่งจูงใจที่มีผลน้อย ยกเว้นรางวัลมีปริมาณมากพอที่จะทำให้รู้สึกว่ารางวัลนั้นเป็นด้วยยอมรับ

ความสำเร็จของบุคคล ในทางตรงข้าม ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ พบว่ารางวัลที่จับต้องได้ ทำให้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ เป็นความต้องการของบุคคลที่จะแสวงหาการยอมรับจากผู้อื่นคล้อยตามความประสงค์และความคาดหวังของผู้อื่น หลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการเผชิญหน้า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์สูงจะสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับคนอื่นๆ พยายามทำให้คนอื่นๆ ชอบตน ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนๆ และพยายามมิให้เกิดความขัดแย้ง ในการทำงาน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์จะประสานงานได้ดีและทำงานเป็นกลุ่มได้ดีกว่า แต่ตัดสินใจไม่ค่อยได้ดี โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง

3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ หมายถึง ความต้องการที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นคนหรือเป็นวัตถุ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงมีแนวโน้มที่จะแสดงอิทธิพลของตนเองต่อผู้อื่นและมักอยู่ในตำแหน่งผู้นำกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มักจะเห็นได้จากการมีพฤติกรรมเกลี้ยกล่อม ชักจูงหรือให้ข้อเสนอแนะ ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องการความภักดีจากผู้อื่นและจะเกิดความพึงพอใจหากได้ควบคุมและเอาชนะคนอื่นได้ ดังนั้นแรงจูงใจใฝ่อำนาจจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการภาวะผู้นำ

สรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด และจะเกิดความขัดข้องใจเมื่อยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ โดยความต้องการจะเป็นลำดับขั้นตอน จากความต้องการระดับขั้นต่ำสุด คือความต้องการพื้นฐานทาง และระดับสูงที่สุด คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ

4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น และวิธีวัดความคิดเห็น มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความหมายของความคิดเห็น

อนันต์ ชันทรราช (2535, น. 5) รายงานว่า ความคิดเห็นถือได้ว่าเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้านการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับความต้องการประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็นเพื่อขอรับการสนับสนุนความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ความคิดเห็นจะเกี่ยวข้องกับค่านิยมและทัศนคติ โดยต่างก็เป็นเรื่องราวทางจิตชุดหนึ่งๆ เริ่มจากค่านิยม อันเป็นเรื่องราวทางจิตอย่างกว้างๆ และทัศนคติเป็นเรื่องราวทางจิตที่แคบลงไป

จนกระทั่งถึงความคิดเห็น ซึ่งเป็นเรื่องราวทางจิตที่แคบที่สุด คือ เป็นการแสดงออกถึงเรื่องหนึ่ง เรื่องใดโดยเฉพาะเท่านั้น

ชาญณรงค์ คำเพชร (2549, น. 7) กล่าวว่าไว้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทาง พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเกิดจากการรับรู้และเรียนรู้ของบุคคลนั้นๆ เป็นส่วน หนึ่งของทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจเหมือนหรือต่างกันได้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความคิด ความรู้สึกของบุคคลนั้น ที่แสดงออกทางพฤติกรรมด้วยการพูด การเขียน หรือการแสดงออกอื่นๆ โดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจเหมือนหรือต่างกันได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้

4.2 วิธีวัดความคิดเห็น

ไพศาล หวังพานิช (2530, น. 152) ได้รายงานว่าการวัดความคิดเห็นหรือเจตคติ ต้องยอมรับข้อตกลงดังนี้

1. เจตคติมีลักษณะคงเส้นคงวาอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งสามารถวัดได้

2. เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัด ทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

3. เจตคตินอกจากจะแสดงออกในรูปของความรู้สึกนึกคิด เช่น การสนับสนุนหรือ คัดค้านยังมีขนาดหรือปริมาณของความรู้สึก ดังนั้นในการวัดทัศนคตินอกจากจะทำให้ทราบทิศทาง แล้วยังสามารถบอกระดับความมากน้อยได้ด้วย

ชนะจิต เกตุอุไร (2549, น. 9-10) กล่าวว่าวิธีการวัดความคิดเห็นของบุคคล สามารถ ทำได้หลากหลายวิธี โดยวิธีที่นิยมใช้คือการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ตามหลักเกณฑ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความคิดเห็นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ได้ใจความ ซึ่งต้องเปิดโอกาสให้ผู้ตอบ สามารถแสดงความคิดเห็น ได้หลายระดับซึ่งข้อความไม่ควรให้ผู้ตอบสามารถตีความหมายได้หลายอย่าง นอกจากนี้ควร กำหนดระดับความคิดเห็นตามลำดับจากมากไปหาน้อย หรือจากน้อยไปหามากในแต่ละข้อความ และให้ผู้ตอบเลือกระดับความคิดเห็นที่เป็นตัวแทนในแต่ละข้อความ

สรุปได้ว่า วิธีวัดความคิดเห็น คือ การวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สามารถทำได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม

5. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความหมายของการมีส่วนร่วม และทฤษฎีการมีส่วนร่วม มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, น. 6-7) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ สรุปได้ว่าเป็น กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในทั้งส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, น. 183-186) ได้อธิบายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ผลของการเกี่ยวข้องเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

ชูชาติ ม่วงสมจิตร (2540, น. 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) คือ การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันอยู่ต่อไปได้

สุรพล จันทราปัติย์ (2544, น. 193) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนา ได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 81) กล่าวว่าไว้ว่าการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทางส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น มีประเด็นสำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสร่วมกันคิด ตัดสินใจ และเลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้

2. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

3. เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้ทุกคนมีส่วนในการคิดหาปัญหาของตัวเองและชุมชน ร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ในฐานะที่เท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาคในการร่วมกันรับผลประโยชน์และร่วมกันรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น

4. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการคิดริเริ่ม การจัดการควบคุมการใช้ กระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของชุมชน

5. เป็นการที่บุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการพัฒนาด้วยความผูกพัน และความเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล หรือกลุ่มได้เข้าไปร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อทำให้งาน หรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

5.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

อับดุลลาฮิง คอแต๊ะ (2546, น.12 อ้างถึงในกมล สุดประเสริฐ 2537, น. 37) กล่าวว่า ทฤษฎีกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่มุ่งอธิบายกระบวนการทำงาน หรือกระบวนการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) เรียกว่า PAR นั้นมีจุดมุ่งหมายไปที่การแก้ไขปัญหาชุมชนตามแนวทางปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การระบุปัญหาและความต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์และตีความหมาย
4. การกำหนดแผนงาน โครงการ
5. การปฏิบัติ
6. การติดตามประเมินผล
7. การปรับปรุงและแก้ไขปัญหา

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 , น. 299) ได้กล่าวสรุปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

1.1 Max waber ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ โดยให้คำจำกัดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและแบบลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้กำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว การกระทำทางสังคม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกระทำที่มีเหตุผล การกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การกระทำตามประเพณี และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความเสน่หา

1.2 Person ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคมโดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ก็ตามของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

1.3 Reader นักสังคมวิทยา ได้อธิบายว่า การกระทำทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่เรียกว่าความเชื่อหรือความไม่เชื่อ โดยกล่าวว่าการกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อที่สืบทอดกันมา ค่านิยม มาตรฐานนิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ความผูกพัน ความคาดหวัง โอกาส แรงเสริม ความสามารถ และการสนับสนุน

2. ทฤษฎีการจูงใจ Maslow ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปมาก เมื่อมีความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดให้เพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ

3. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม Second และ Backman ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่า บุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไร จะต้องเสียอะไร ในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

4. ทฤษฎีการยอมรับ Roger และ Shoemaker ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับวิทยาการใหม่ของบุคคลจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน คือ

4.1 ขั้นการรับรู้คือการที่บุคคลได้รับวิทยาการใหม่หรือความคิดใหม่เป็นครั้งแรก แต่ยังคงขาดความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการใหม่นั้น เป็นการรับรู้วิทยาการใหม่แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

4.2 ขั้นความสนใจ เป็นระยะที่บุคคลเริ่มที่จะสนใจในความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

4.3 ขั้นการประเมิน เป็นระยะที่บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจก่อนที่จะทดลองทำหรือไม่ทำ

4.4 ขั้นการทดลอง เป็นระยะที่บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติในขนาดเล็กเป็นการทดลองเพื่อดูผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับต่อไป

4.5 ขั้นยอมรับ เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจนำวิทยาการใหม่ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการยอมรับผลการทดลองว่าใช้ได้ผล นอกจากนั้น Roger ยังได้ให้แนวคิดอีกว่า จะมีปัจจัยอื่นๆ อีก 4 ประการที่มีผลต่ออัตราการยอมรับคือ

- ก. แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่
- ข. ช่องทางของการสื่อความรู้ที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ ซึ่งมีหน้าที่ต่างๆกันในกระบวนการตัดสินใจของผู้ยอมรับวิทยาการใหม่
- ค. ลักษณะธรรมชาติของระบบสังคม
- ง. ความเพียรพยายามของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการแพร่กระจายวิทยาการใหม่ที่มีผลต่ออัตราการยอมรับ

5. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ คนเรามีความต้องการทางกายและทางใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้ามีขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีขึ้นต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงานด้วย เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้ร่วมงาน ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั่วไปในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม

6. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกร่วมกัน ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นคำนิยมเรื่องผลประโยชน์ร่วมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

7. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคนและ จูงใจคนไปยังเป้าหมายประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะเป็นทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีวิสัย งานมีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆด้วยดีนั่นเอง

8. ทฤษฎีการใช้ วิธีและระบบทางการบริหาร การใช้ระบบบริหารในการระดม ความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยากเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหารเพราะ ธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างมีความตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะสามารถทำงาน ด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็จะไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะ การใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

สรุปได้ว่า ทฤษฎีกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การอธิบายกระบวนการทำงาน หรือ กระบวนการแก้ไขปัญหาปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมภายในสังคม

6. แนวคิด SWOT Analysis

แนวคิด SWOT Analysis ประกอบด้วย การวิเคราะห์ Swot ในงานส่งเสริมการเกษตร ความหมาย เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ประเด็น และผลการวิเคราะห์ SWOT มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ Swot ในงานส่งเสริมการเกษตร

นันทา บุรณะธนัง (2543, น. 18-21) ได้สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไว้ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันต้องมี ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับสิ่งแวดล้อมภายใต้ทฤษฎีระบบที่วาลักษณะขององค์กรปัจจุบันเป็น ระบบเปิด (Open Systems) มากกว่าระบบปิด (closed Systems) ด้วยเหตุนี้ สิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพล ต่อองค์กรผู้บริหารองค์กรจึงจำเป็นต้องพิจารณาและหาประโยชน์จากปัจจัยที่เอื้อต่อการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและขจัดปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวขององค์กรสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก องค์กร (External environment) และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)

สภาพแวดล้อมภายนอก สามารถแบ่งได้เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกโดยทั่วไป (General environment) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกในระดับกว้าง และมีผลกระทบโดยอ้อมต่อการปฏิบัติการขององค์กร เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง กฎหมาย เป็นต้น และสภาพแวดล้อมเชิงปฏิบัติการ(Task environment) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติการ เช่น ผู้รับประโยชน์และผู้รับบริการ ความต้องการได้รับการบริการ ความพร้อมในการให้บริการ กลุ่มบุคคลผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับความต้องการได้รับการบริการและความพร้อมในการให้บริการ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรขององค์กร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการวางแผน ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอขององค์กรเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับทรัพยากรที่มีอยู่ ถ้าทรัพยากรดีพอก็จะราบรื่นผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจและลูกค้ำมีความเชื่อถือ เช่น โครงสร้างและระบบบริหารขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นการประเมินจุดอ่อนภายในองค์กร โอกาส และอุปสรรคจากภายนอกองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ วิธีการและเทคนิคที่รู้จักและใช้กันอยู่ งบประมาณหลาย โดยเฉพาะในวงการธุรกิจเอกชน คือ การวิเคราะห์ SWOT

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 2-9) อธิบายว่า การทำงานส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องเรียนรู้บริบทต่างๆ ของพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีความสอดคล้องกับสภาพของวัฒนธรรมของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้นการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรจึงเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และฝึกทักษะ การทำงานส่งเสริมการเกษตรมีเครื่องมือหรือเทคนิคที่ช่วยในการวิเคราะห์ที่สามารถนำมาใช้ได้หลายเครื่องมือ เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis

6.2 ความหมายของ SWOT

SWOT เป็นคำย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats

Strengths (S) คือจุดแข็ง เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses (W) คือจุดอ่อน เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ และด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

Opportunities (O) คือโอกาส เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อดำเนินงานขององค์กร

Threats (T) คือ อุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

6.3 เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT

การนำเทคนิค SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเกษตร โดยการจัดเวทีมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดประเด็นที่จะวิเคราะห์
- 2) ให้ผู้เข้าร่วมเวทีเขียนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันลงในบัตรคำ (บัตรละหนึ่งประเด็น)
- 3) จัดบัตรคำตามประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
- 4) เพื่อให้เกิดความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากบัตรคำ ผู้ดำเนินรายการควรมีการกระตุ้นให้เกิด การอภิปราย อาจใช้คำถามนำบ้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอภิปรายอาจจะไม่ได้มองไปถึงอย่างครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเป็นเทคนิคที่สำคัญยิ่ง
- 5) การจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อในแต่ละประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เช่น จุดแข็งสามารถแบ่งหมวดหมู่ได้เป็นทางด้านเกษตรกร ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด เป็นต้น
- 6) เทคนิคการจับคู่ (SWOT Matching) โดยใช้วิธีการจับคู่ทีละคู่ ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดอ่อนกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับอุปสรรค เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางเลือกในการจับคู่อาจจะจับจุดอ่อนมากกว่าหนึ่งข้อกับโอกาสหนึ่งข้อ หรือ จุดอ่อนหนึ่งข้อกับโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ เพื่อให้มีกลยุทธ์ทางเลือกหนึ่งเดียว

6.4 ประเด็น ผลการวิเคราะห์ SWOT

การสร้างกลยุทธ์ทางเลือกกระทำในขอบเขต จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยใช้วิธีการเรียกว่า SWOT Matrix ดังนี้

- 1) แยกจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
- 2) จัดหมวดหมู่ประเด็นของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เช่น หมวดด้านเจ้าหน้าที่ทางด้านเกษตรกร ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ เป็นต้น ใ้ลงในช่องที่กำหนด

3) ตาราง Matrix

SO = ยุทธศาสตร์เชิงรุก

WO = ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา

ST = ยุทธศาสตร์เชิงรับ

WT = ยุทธศาสตร์เชิงถอย

4) การสร้างกลยุทธ์ทางเลือก

(1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO) เป็นผลของการพิจารณาปัจจัยที่เป็นจุดแข็งและโอกาสเป็นยุทธศาสตร์ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อผู้ดำเนินการมีจุดแข็งและโอกาสอำนวย

(2) ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา (WO) เป็นยุทธศาสตร์ปรับจุดอ่อนให้ เป็นจุดแข็ง เพื่อให้สามารถดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้เมื่อโอกาสอำนวยแต่ผู้ดำเนินการมีจุดอ่อน

(3) ยุทธศาสตร์เชิงรับ (ST) เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับอุปสรรคให้เป็นโอกาส เพื่อให้ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ หากผู้ดำเนินการมีจุดแข็งแต่โอกาสไม่เอื้ออำนวยให้ เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดแข็ง แต่ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

(4) ยุทธศาสตร์เชิงถอย (WT) เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไปเป็นรูปแบบอื่น เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดอ่อน และปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

สรุปได้ว่า SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ ในการแก้ไขปัญหาขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2560, น. 69) ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล มีรายละเอียด ดังนี้

7.1 แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์ “องค์กรเกษตรกรเข้มแข็ง แหล่งผลิตพืชคุณภาพ เกษตรกรอยู่ดีมีสุข อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

เป้าประสงค์ “เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในอาชีพการเกษตร มีความสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้
2. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาด
3. ให้บริการทางการเกษตรและผลิตปัจจัยทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนและจำหน่ายแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษา วิจัย และพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร และบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์

1. การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันภาคเกษตร และพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ
 2. การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน โดยใช้นโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 3. ส่งเสริม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีคุณภาพ
 4. เพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการองค์กร
 5. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศัตรูพืช
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันภาคเกษตร และพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ

1. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
2. การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

3. การส่งเสริมผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ
 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร
 สถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน (Smart Farmer)

1. การส่งเสริมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน
2. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และดำเนินการพัฒนางานสถาบันเกษตรกร
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มองค์กร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีคุณภาพ
 1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เชิงอนุรักษ์ฯ ตามฤดูกาล, เทศกาล, วัฒนธรรม และภูมิปัญญา)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศักยภาพองค์กรและบุคลากร (Smart office และ Smart Officer)

1. การพัฒนาบุคลากร
2. พัฒนาความรู้ด้านวิชาการ
3. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ (KM) ตามระบบส่งเสริมการเกษตร
4. ปรับปรุงอาคารสำนักงานและภูมิทัศน์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศัตรูพืช

1. ลดการสูญเสียของผลผลิตพืช
2. ลดการระบาดของศัตรูพืช
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.2 แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น. 2-4) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เป็นภารกิจที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดให้สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) และเสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลบูรณาการร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2564) เพื่อใช้เป็นกรอบการจัดทำโครงการประจำปี เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตามระบบส่งเสริมการเกษตรกำหนดให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทุกระดับเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบส่งเสริมการเกษตรที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ขั้นเตรียมการ

1. การเตรียมข้อมูลและทีมงาน

1.1 สร้างทีมวิทยากรระดับเขต/จังหวัด เขต/จังหวัด และทีมวิทยากรหลักขยายผลสร้างเครือข่ายทีมวิทยากรระดับเขต/จังหวัดให้ครอบคลุมครบทุกจังหวัด เขตและทีมวิทยากรหลักคัดเลือกผู้ที่จะร่วมเป็นวิทยากรหลักเพิ่มเติมและอบรมถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติม

1.2 สร้างทีมงานของอำเภอ ผู้รับผิดชอบงานแผนงานหรือยุทธศาสตร์ และทีมวิทยากรหลัก เตรียมความพร้อมและสร้างทีมงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ ทีมวิทยากรหลัก/เจ้าหน้าที่ที่รับงานแผนงานและยุทธศาสตร์ของจังหวัดให้คำปรึกษา คำแนะนำ สร้างความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จังหวัดสนับสนุน ข้อมูลนโยบายยุทธศาสตร์ ทิศทางการพัฒนาของจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานเกษตรอำเภอจัดตั้งทีมงานประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบล ร่วมกันดำเนินการเป็นทีมงานหรือคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอ

1.3 รวบรวม/จัดเก็บข้อมูลระดับอำเภอ/ ตำบล ทีมงานอำเภอ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบตำบล รวบรวม จัดเก็บข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทั้งด้าน กายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม

รวบรวมข้อมูลมือสองที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ เช่น แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชนแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนากลุ่ม/ องค์กร ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบที่ เช่น Agri-map SSmap แผนการจัดการพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตร ฯลฯ

จัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดและจำเป็นต้องใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยใช้เทคนิคเครื่องมือและวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกตเชิงประจักษ์ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การจัดเวที การสนทนากลุ่ม RRA ฯลฯ โดยผู้มีส่วนให้ข้อมูลมาจากภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านและตำบล เช่น อาสาสมัครเกษตร เกษตรกร ต้นแบบ คณะกรรมการเครือข่ายต่างๆ เช่น คณะกรรมการ ศบกด. คณะกรรมการ ศพก.

ขั้นตอนการ

2. การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล ทีมงานของอำเภอทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจัดเก็บจากทุกตำบลเพื่อสังเคราะห์เป็นภาพรวมของอำเภอ โดยใช้เครื่องมือ และเทคนิคต่าง ๆ เช่น SWOT การซ้อนทับข้อมูลแผนที่ (Overlay) การวิเคราะห์พื้นที่เกษตร (AA)

3. การกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา (ทำแผนสู่การปฏิบัติทางการพัฒนาของพืช/ปศุสัตว์/ประมง/แปรรูป ฯลฯ ในอำเภอที่เกี่ยวกับการเกษตร)

3.1 ทีมงานอำเภอดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจาก

3.1.1 ข้อมูลจากแต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บและผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบ

3.1.2 ข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูล สักยภาพ ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาของอำเภอที่มองเห็นภาพถึงระดับตำบล

3.2 ทีมงานอำเภอดำเนินการเวทีระดับตำบล เพื่อนำเสนอข้อมูลศักยภาพ ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนา และระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดโครงการพัฒนาในระดับตำบลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของอำเภอ โดยเชิญภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล เช่น อาสาสมัครเกษตรระดับตำบล ผู้แทนคณะกรรมการ ศบ.กต. ผู้แทนคณะกรรมการ ศพก. ฯลฯ ร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ

4. จัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล ทีมอำเภอ จัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 5 ปี โดยรูปเล่มของแผนประกอบด้วยเนื้อหาหลักๆ ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไปของอำเภอ บทวิเคราะห์ สภาพการณ์การเกษตร ทิศทาง/ แนวทางการพัฒนา และโครงการ กิจกรรม ฯลฯ

5. ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล ทีมงานอำเภอ และผู้แทนองค์กร/ กรรมการเครือข่ายในระดับอำเภอ เสนอร่างแผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอในเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในอำเภอเพื่อให้แผนเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. ปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล ทีมงานอำเภอ และผู้แทนองค์กร/ กรรมการเครือข่ายในระดับอำเภอ เสนอร่างแผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอในเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในอำเภอเพื่อให้แผนเป็นที่ยอมรับของทุกภาค

ส่วนที่เกี่ยวข้อง

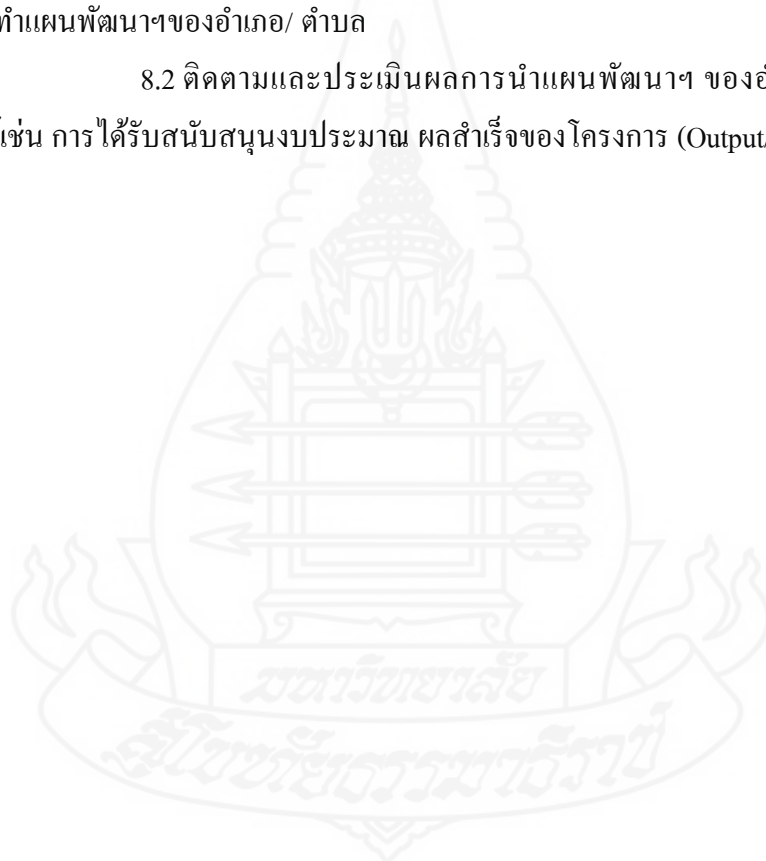
ขั้นนำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล

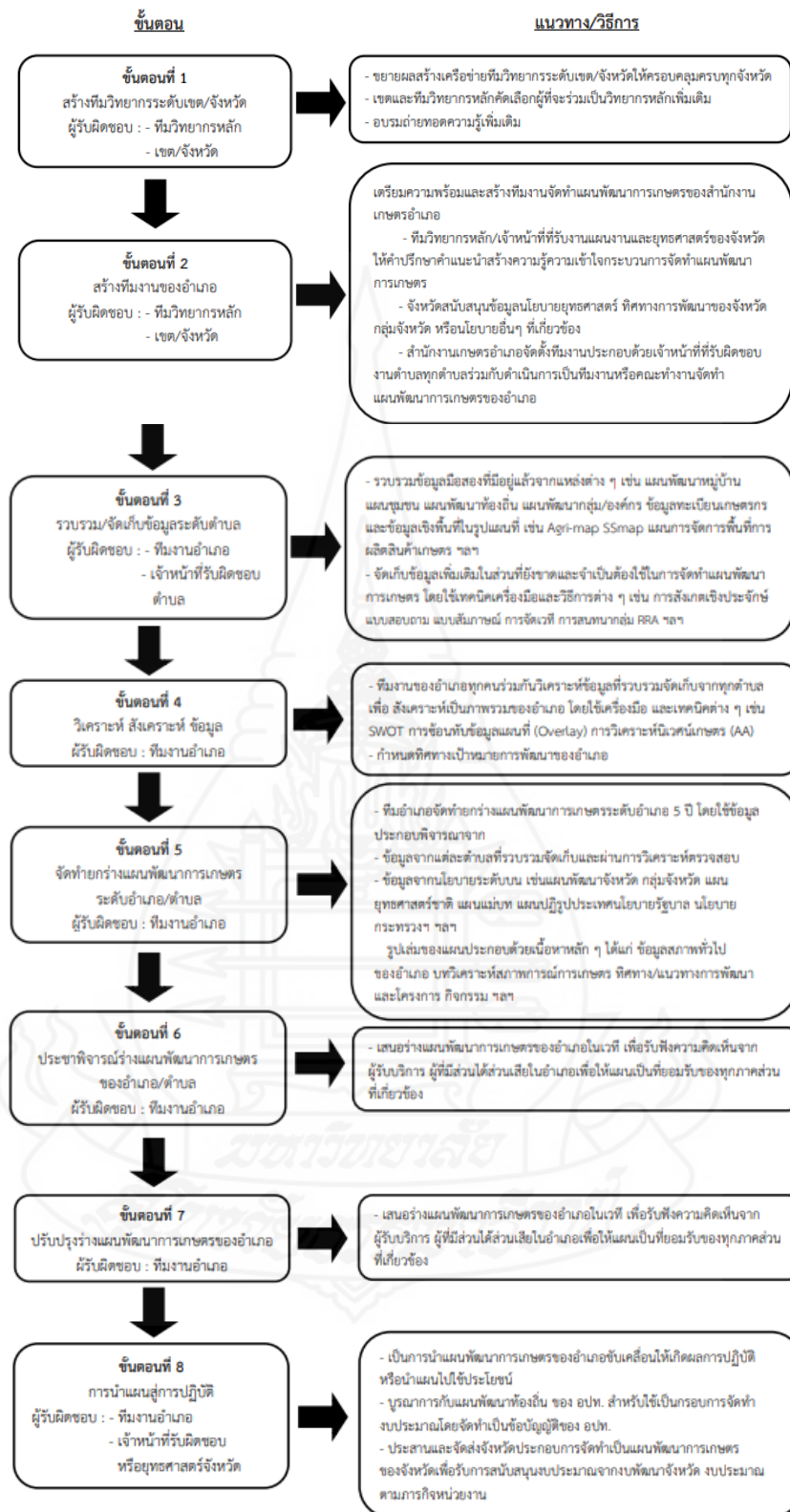
7. การนำแผนสู่การปฏิบัติที่ทีมงานอำเภอและเจ้าหน้าที่จังหวัดนำแผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอขับเคลื่อนให้เกิดผลการปฏิบัติหรือนำแผนไปใช้ประโยชน์ บูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อปท. สำหรับใช้เป็นกรอบการจัดทำงบประมาณ โดยจัดทำเป็นข้อบัญญัติของ อปท. ประสานและจัดส่งจังหวัดประกอบการจัดทำเป็นแผนพัฒนาการเกษตรของจังหวัดเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบพัฒนาจังหวัด งบประมาณตามภารกิจหน่วยงาน

8. ติดตามและประเมินผล

8.1 ติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ เพื่อให้ทราบถึงปัญหา/ อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาฯของอำเภอ/ ตำบล

8.2 ติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาฯ ของอำเภอ/ ตำบล ไปใช้ประโยชน์เช่น การได้รับสนับสนุนงบประมาณ ผลสำเร็จของโครงการ (Output/Outcome/Impact)

ภาพที่ 2.1 ฟังแสดงขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล
 ที่มา : แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล ปี 2562 (2562; 4 - 5)

8. การกิจตามระบบส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

การกิจตามระบบส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของนักส่งเสริมการเกษตร และบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

8.1 ความหมายของนักส่งเสริมการเกษตร

พรทิพย์ อุดมสิน (2550, น. 211-216) อธิบายว่า นักส่งเสริม หมายถึง ผู้ที่จัดบริการ ความรู้ทางการเกษตร ทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการที่ทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนจะต้องครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง ความรู้ (knowledge) ทักษะ (aitude) และพฤติกรรม (practice) หรือที่เรียกรวมเป็นตัวย่อว่า KAP

พลสรานู สราญรมย์ (2561, น. 8-5) นักส่งเสริม หมายถึง ความถึง บุคคลที่จัดบริการ ความรู้แก่เกษตรกร หรือเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง ทั้งมิติของความรู้ (knowledge) ทักษะ (attitude) ทักษะ (aitude) และพฤติกรรม (practice) เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองรวมถึงครัวเรือน และชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า นักส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้จัดบริการความรู้ทางการเกษตรให้แก่ เกษตรกร ทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถ พึ่งตนเองได้

8.2 บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตค่อนันต์ (2540, น. 175-17) อธิบายถึงบทบาทของนักส่งเสริมไว้หลายบทบาท สรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ (teacher) อาจกล่าวได้ว่าเป็นบทบาทพื้นฐานของ นักส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องแสดงบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี (technology transfer) โดยที่องค์ความรู้ที่นำไปถ่ายทอดนั้นจะต้องประกอบไปด้วยความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง และการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาของตัวเกษตรกรเองและชุมชน รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดในการดำเนิน ชีวิตตามแบบวิถีเกษตรกร

2. บทบาทที่ปรึกษา (consultant) นักส่งเสริมจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ให้คำ ปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งใน บทบาทนี้นักส่งเสริมมักถูกคาดหวังว่าเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร รวมถึงเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจนสามารถเป็นที่ปรึกษาได้ เช่น นักส่งเสริมภาคเอกชนจะต้องให้

คำปรึกษาทั้งในเรื่องของการผลิต การวางแผน การเงินการลงทุน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตรในบริษัท นอกจากนั้น นักส่งเสริมอาจต้องแสดงบทบาทเป็นที่ปรึกษาในเรื่องที่อาจไม่ เกี่ยวข้องกับการเกษตรอีกด้วย เช่น เรื่องส่วนตัว การดำเนินชีวิต ดังนั้น นักส่งเสริมจึงควรแสดง บทบาทที่ปรึกษาในส่วนที่ตนเองสามารถให้คำปรึกษาเองได้ โดยการนำคำถามไปถามผู้รู้ หรือ ประสานกับผู้รู้เพื่อมาถ่ายทอด หรือตอบคำถามเหล่านั้นแก่เกษตรกร

3. บทบาทผู้ประสานงาน (coordinator) นักส่งเสริมจะแสดงบทบาทเป็นผู้ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และชุมชน โดยมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็น ทางการ และไม่เป็นขึ้นอยู่กับการกิจ โดยที่ระดับการประสานงานจะมีตั้งแต่ในระดับพื้นที่ รวมถึง ระดับนอกชุมชนทั้งหน่วยงานรัฐ รวมถึงการประสานงานนอกชุมชนที่เป็นภาคเอกชน

เกศินี ปายะนันท์ (2552, น. 83) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงบทบาทที่สำคัญของ นักส่งเสริมว่า ควรแสดงบทบาทผู้รวมกลุ่ม และนักวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทนักรวมกลุ่ม (organizer) การรวมกลุ่มเกษตรกร ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็น ในกระบวนการส่งเสริมการเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น นักส่งเสริมจึงต้องแสดงบทบาท ในการเป็นนักรวมกลุ่ม ซึ่งในขั้นตอนแรกอาจต้องแสดงบทบาทในการเป็นนักประชาสัมพันธ์ร่วม ด้วย ให้เกษตรกรเกิดการสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม และการแสดงบทบาทการถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มทั้งในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างหน้าที่ รวมถึงประโยชน์ของการรวม กลุ่มและอื่นๆ จนทำให้เกษตรกรเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถ ดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. บทบาทนักวิจัย (researcher) ซึ่งควรแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาอย่าง เป็นระบบตามแบบแผนของกระบวนการวิจัย ซึ่งอาจเป็นงานวิจัยทางการเกษตร เช่น การทำแปลง ทดสอบ แปลงเรียนรู้ เพื่อแสวงหาและสร้างคำตอบในการทำการเกษตร นอกจากนั้น นักส่งเสริม ยังต้องเป็นนักวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กล่าวคือ การทำการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของ ชุมชนผ่านกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย ตั้งแต่การร่วมวิเคราะห์ปัญหาในงานการเกษตร วิเคราะห์หาสาเหตุ ค้นคว้าหาข้อมูล ค้นคว้าหาคำตอบด้วยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลการวิจัย ตามลำดับ

สุกัญญา อธิปอนันต์ และสำราญ สารบรรณ์ (2553, น. 121) ได้อธิบายบทบาทนัก ส่งเสริม สรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทผู้จัดกระบวนการ (facilitator) โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับชุมชนนั้น นักส่งเสริมอาจไม่แสดงบทบาท เป็นเพียงนักถ่ายทอดความรู้ หรือการเป็น "วิทยากร" ในการให้ ความรู้เท่านั้น นักส่งเสริมอาจต้องแสดงบทบาทเป็น "วิทยากรกระบวนการ" หรือ "ผู้จัด

กระบวนการ" ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องคอยอำนวยความสะดวกและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
นั้นๆ

2. บทบาทนักประชาสัมพันธ์ (promotor) นักส่งเสริมมีบทบาทที่สำคัญอย่าง
หนึ่ง คือ การเป็นนักประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการ
เสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างนักส่งเสริมและเกษตรกร หรืออาจกล่าวได้ว่า
เป็นกลยุทธ์แรกของนักส่งเสริมที่ต้องใช้การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเกิดการสนใจใคร่รู้จาก
ประชาสัมพันธ์ความรู้ที่ต้องการเข้าไปส่งเสริมนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการยอมรับองค์ความรู้นั้นๆ
เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น

3. บทบาทนักวิจัยและพัฒนา (researcher) โดยที่นักส่งเสริมจะต้องดำเนินการ
วิจัยร่วมกับเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตรและชุมชน หรือการแก้ไขปัญหาทางการเกษตรของ
ชุมชนอย่างเป็นระบบตามระเบียบการวิจัย

สรุปได้ว่า บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร มีหลายบทบาท ได้แก่ บทบาทผู้ถ่ายทอด
ความรู้ บทบาทที่ปรึกษา บทบาทผู้ประสานงาน บทบาทนักรวมกลุ่ม บทบาทนักวิจัยและพัฒนา
บทบาทผู้จัดกระบวนการ และบทบาทนักประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละบทบาทนั้นค้ำึงถึงเกษตรกรเป็น
สำคัญ

9. บริบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2561, น. 2-31) ระบุบริบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ มีรายละเอียด ดังนี้

9.1 สภาพพื้นที่

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทาง
รถยนต์ ประมาณ 645 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 13,079.61 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,174,756.25
ไร่ มีเนื้อที่มากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย
โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความยาวประมาณ 156 กิโลเมตร มีเกาะขนาดใหญ่ ได้แก่ เกาะสมุย
เกาะพะงัน นอกจากนี้ยังมีหมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวาร 42 เกาะ ซึ่งเกาะสมุยเป็นเกาะที่ใหญ่
ที่สุดในจังหวัด ห่างจากฝั่งทะเลประมาณ 20 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่เป็นภูเขา ภูเขาสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เทือกเขาบรรทัด เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดยาวผ่านเนื้อที่จังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด และทอดเปิดสู่อ่าวไทย เทือกเขาภูเก็ตด้านตะวันตก เป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำใหญ่น้อย รวม 14 ลุ่มน้ำ ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งลุ่มน้ำ แม่น้ำลำคลองทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย จากฝั่งตะวันตกพื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกระทะหงาย ภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยสรุปมีลักษณะดังต่อไปนี้

ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อน ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอพระแสง อำเภอพนม อำเภอท่าฉาง อำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอเวียงสระ อำเภอชัยบุรี และอำเภอวิภาวดี

ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออก ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมือง อำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเวียงสระ และอำเภอบ้านนาสาร

ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง อำเภอพุนพิน อำเภอเคียนซา อำเภอพระแสง อำเภอพนม อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอท่าชนะ อำเภอท่าฉาง และอำเภอไชยา

ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอพุนพิน

ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทย ได้แก่ พื้นที่อำเภอเกาะสมุย อำเภอเกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวาร รวมทั้งหมด 42 เกาะ

ลักษณะภูมิอากาศและฤดูกาล

ภาคได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเกิดบริเวณทะเลอันดามันบ้าง เป็นครั้งคราวเนื่องจากมีแนวเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาภูเก็ต และเทือกเขานครศรีธรรมราช แถบบริเวณจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวช่วยลดอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย จึงมีช่วงฤดูฝนยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมกราคม โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.16 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.51 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 129.59 มิลลิเมตรต่อปี

แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ แต่ละลุ่มน้ำมีแม่น้ำ และร่องหลายสาย ทุกสายล้วนลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำในสุราษฎร์ธานี ตัดขวางคาบสมุทร ออกสู่ทะเลด้านตะวันออก ในอดีตอาศัยเครือข่าย แม่น้ำเดินทางติดต่อถึงกัน และติดต่อกับเมืองชายฝั่งแม่น้ำที่มีลักษณะทางอุทกวิทยาที่สำคัญของสุราษฎร์ธานี คือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวง ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี แม่น้ำ ที่สำคัญของจังหวัดมี 2 สาย คือ

แม่น้ำตาปี เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราชไหลผ่าน อำเภอชัยบุรี อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ อำเภอกะเนียง อำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอพุนพิน และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง มีความยาวประมาณ 230 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 5,900 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี

แม่น้ำพุมดวง เกิดจากคลองแสง คลองสก และคลองขันไหลผ่าน อำเภอบ้านตาขุน อำเภอกีรีรัฐนิคม และอำเภอท่าฉาง บรรจบกับแม่น้ำตาปีที่ อำเภอพุนพิน ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 6,600 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี

พื้นที่ทำการเกษตร

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ทำการเกษตร 5,088,808 ไร่ ประกอบด้วย ไม้ยืนต้น 4,665,908 ไร่, ไม้ผล 289,447 ไร่, สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 86,390 ไร่, พื้นที่นา 41,822 ไร่, พืชไร่ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ 1,643 ไร่, พืชสวน 593 ไร่, เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม 979 ไร่ และ พืชไร่ 2,026 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.20 ของพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 2.1 พื้นที่ทำการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประเภทพื้นที่ทำการเกษตร	จำนวนพื้นที่เกษตร (ไร่)	ร้อยละเมื่อเทียบกับพื้นที่การเกษตร	ร้อยละเมื่อเทียบกับพื้นที่จังหวัด
1. ไม้ยืนต้น	4,665,908	91.69	57.03
2. ไม้ผล	289,447	5.69	3.54
3. สัตว์น้ำ	86,390	1.70	1.06
4. นาข้าว	41,822	0.82	0.51
5. เลี้ยงสัตว์	1,643	0.03	0.02
6. พืชสวน	593	0.01	0.01
7. เกษตรผสมผสาน	979	0.02	0.01
8. พืชไร่	2,026	0.04	0.02
รวม	5,088,808	100.00	62.20

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (Agri-Map-Online.moac.go.th ดาวน์โฮลด์วันที่ 26 มิถุนายน 2560)

9.2 สภาพสังคม

การปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 19 อำเภอ 131 ตำบล 1,074 หมู่บ้าน 476,800 บ้านหลังคาเรือน (ณ 31 ธันวาคม 2559) การดำเนินงานจังหวัดภายใต้การบริหารจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัด มุ่งเน้นการบูรณาการ และการเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนราชการต่างๆ ในจังหวัด อำเภอ และตำบล

ประชากร

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประชากรเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ร้อยละ 0.40 เป็น 1,050,913 คน ประกอบด้วยเพศชาย 518,860 คน เพศหญิง 532,053 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี รองลงมาอำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอพุนพิน (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2559) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อัตราความหนาแน่นของประชากร 80.35 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 476,800 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2559) อาชีพหลักของประชากร ได้แก่ ด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง อุตสาหกรรม ปัจจุบัน (มิถุนายน 2560) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประชากรรวม 1,054,078 คน

เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกด้าน เศรษฐกิจมีความมั่นคง ประชากรมีรายได้ค่อนข้างสูง ทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจและสถานประกอบการต่างๆ จำนวนมาก ส่งผลให้มีประชากรจากพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั้งภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ อพยพมาทำงานในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนมาก แต่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมาให้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองเกาะสมุย และอำเภอเกาะพะงัน ทำให้มีประชากรแฝงทั้งจังหวัดประมาณ 500,000 คน

ประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า และแข่งขันเรือยาว มีอีกชื่อ คือ งานเดือนสิบเอ็ด ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับเทศกาลออกพรรษา กิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การประกวดเรือพระ ซึ่งจะมีทั้งรถพนมพระ และเรือพนมพระ ซึ่งรถและเรือพนมพระ อาจจะตกแต่งประดับประดาด้วยการแกะสลักหรือฉลุไม้ ตกแต่งจำลอง เสมือนฉากที่พระพุทธเจ้ากลับมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในงานพิธีจะใช้คนลาก เชื่อว่าผู้ที่ได้ร่วมลากจูงรถหรือเรือพนมพระจะได้านิสงค์หลายประการ

การจัดฟุ่มผ้าป่าเป็นการจำลองพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าแสดงออกเป็นตอนๆ ด้วยการนำต้นไม้หรือกิ่งไม้ ประดับกับหลอดไฟสีต่างๆ บ้างก็จะจัดอุปกรณ์อื่นร่วมประกอบฉาก ทั้งการเขียนภาพ ปั้นรูปดินเหนียว อุปกรณ์ประกอบฉากจะไม่นิยมนำสิ่งมีชีวิตมาจัดประกอบฉาก

เพราะเชื่อว่าเป็นการทรมานสัตว์ และจะไม่ได้รับอานิสงค์ และตกแต่งด้วยเครื่องอัฐบริวาร เพื่อใน
เช้าวันรุ่งของวันออกพรรษาจะได้นิมนต์พระมาทำพิธีทอดผ้าป่า

ผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เงาะ โรงเรียน เงาะมีความแตกต่าง
จากเงาะที่อื่น คือ หวาน และกรอบ ซึ่งนับเป็นความภูมิใจของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนั้น
เพื่อเป็นการแสดงถึงความภาคภูมิใจดังกล่าวจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงจัดให้มี การนำผลผลิตจากเงาะ
โรงเรียนและผลผลิตอื่นๆ มาจำหน่ายและตั้งชื่อว่า งานวันเงาะโรงเรียน โดยจะจัดขึ้นประมาณต้น
เดือนสิงหาคมของทุกปี

9.3 สภาพเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดโดยพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)
ณ ราคาตลาด ในปี พ.ศ. 2558 พบว่าขึ้นกับสาขาเกษตรกรรม (47,146 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ
24.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รองลงมาได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร (34,655 ล้านบาท)
คิดเป็นร้อยละ 18.1 สาขาอุตสาหกรรม (26,679 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 14.0 และสาขาการขนส่ง
ขายปลีก (22,303 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 11.7

ด้านการเกษตร (สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ และการประมง) มีมูลค่า
50,198 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด การเกษตรสำคัญประกอบด้วย

สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ มีมูลค่า 47,146 ล้านบาท คิดเป็น
ร้อยละ 24.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และร้อยละ 93.9 ของผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร

การประมง มีมูลค่า 3,052 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม
จังหวัด และร้อยละ 6.1 ของผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร

การโรงแรมและภัตตาคาร มีมูลค่า 34,655 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของผลิตภัณฑ์
มวลรวมจังหวัด

ด้านอุตสาหกรรม มีมูลค่า 26,679 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม
จังหวัด

การขายส่งขายปลีก มีมูลค่า 22,303 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.7 ของผลิตภัณฑ์
มวลรวมจังหวัด

บริการและอื่นๆ มีมูลค่า 57,343 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 30 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์
มวลรวมจังหวัด

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 สภาพพื้นฐาน

10.1.1 เพศ

สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในเขตกลุ่มจังหวัดที่ 9 พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประมาณสองในสามเป็นเพศหญิง

ยุพเรศ เชาววิทยา (2556, น. 74) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า ร้อยละ 51.3 จำนวน 40 คน เป็นเพศหญิง รองลงมาคือ เพศชาย ร้อยละ 48.7 จำนวน 38 คน ตามลำดับ

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) การส่งเสริมการผลิตพืชผักปลอดภัยตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ MRCF ของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเป็นเพศหญิงมากกว่าครึ่ง

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง 61.0

10.1.2 อายุ

สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีอายุเฉลี่ย 45 ปี

ยุพเรศ เชาววิทยา (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 40.63 ปี

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 39.0 ปี โดยอายุต่ำที่สุด 22 ปี และมากที่สุด 56 ปี

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ (2559, น.134-135) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการอนุวัติระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ MRCF ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 41.16 ปี

10.1.3 สมาชิกในครัวเรือน

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า มีความรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.12 คน

10.1.4 ระดับการศึกษา

สมชัย วีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด

อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว (2557, น.84) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีร้อยละ 75.1 ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาโท

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ (2559, น.134-135) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 69.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

10.1.5 ระดับตำแหน่งราชการ

อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว (2557, น.84) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวนร้อยละ 56.67 มีตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ รองลงมา มีตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญ

10.1.6 ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 15.6 ปี

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีระยะเวลาทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 18.79 ปี

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีประสบการณ์การทำงานต่ำสุด คือ 1 ปี มากที่สุด 28 ปี เฉลี่ยแล้ว มีอายุประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 12.77 ปี

10.1.7 ประสิทธิภาพในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร

สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีอายุราชการเฉลี่ย 19 ปี

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพด้านส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 13.92 ปี

อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว (2557, น.84) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีอายุการทำงานในกรมส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 10.60 ปี

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพด้านการส่งเสริมการเกษตร ต่ำสุด คือ 1 ปี มากที่สุด 26 ปี เฉลี่ยอยู่ที่ 11.36 ปี

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตยลักษณ์ (2559, น.134-135) ได้ศึกษา พบว่า ในด้านการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพด้านส่งเสริมการเกษตรอยู่ระหว่าง 5-10 ปี เฉลี่ย 13.75 ปี

10.1.8 จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ

สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบตำบลโดยเฉลี่ย 1.63 ตำบล

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า จำนวนตำบลที่เกษตรตำบลต้องรับผิดชอบ จำนวน 2 ตำบล

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีจำนวนพื้นที่ที่รับผิดชอบเฉลี่ยจำนวน 1.42 ตำบล

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า จำนวนตำบลที่รับผิดชอบมากที่สุด คือ 4 ตำบล โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จะได้รับการรับผิดชอบคนละ 2 โดยจำนวนที่รับผิดชอบเฉลี่ย 2.13 ตำบล

10.1.9 จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีจำนวนพื้นที่ที่รับผิดชอบเฉลี่ยจำนวน 14.82 หมู่บ้าน

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตยลักษณ์ (2559, น.134-135) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 30.0 มีพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 11-15 หมู่บ้าน

10.1.10 ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบเฉลี่ย 22.64 กิโลเมตร

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ (2559, น.134-135) ได้ศึกษา พบว่า มีระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่เป้าหมายที่รับผิดชอบระยะทางเฉลี่ย 38.98 กิโลเมตร

ชุตिकाญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า ระยะห่างจากสำนักงานเกษตร กับตำบลที่รับผิดชอบไกลที่สุด 1 กิโลเมตร ไกลที่สุดคือ 127 กิโลเมตร และมีระยะทางเฉลี่ย 34.24 กิโลเมตร

10.1.11 รายได้ของเจ้าหน้าที่

ยุพเรศ เชาววิทย์ (2556, น. 74) ได้ศึกษา พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของ เกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า มีเงินเดือนเฉลี่ย 23,035.26 บาท

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรระดับตำบลมีเงินเดือนเฉลี่ย 26,797.25 บาท

ชุตिकाญจน์ คำนา (2557, น.60) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมี เงินเดือนเฉลี่ยจำนวน 21,554.90 บาท

พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ (2559, น.134-135) ได้ศึกษา พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำนวนร้อยละ 67.0 มีเงินเดือนอยู่ระหว่าง 15,000-25,000 บาท โดยเฉลี่ย 26,754.48 บาท

10.2 ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่

อนุวัตร จำปาทอง (2556, น. 100-101) ได้ศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ คณะ กรรมการบริหารศูนย์ฯ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน โดยประเด็นที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90.0 มีความรู้ความเข้าใจใน 7 ประเด็น ได้แก่ศูนย์ฯ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลการเกษตร และ ศูนย์กลางในการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน ภายใต้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ศูนย์ฯ ประกอบด้วย ที่ทำการศูนย์ฯ ข้อมูล คณะกรรมการแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล จุดถ่ายทอด เทคโนโลยีหรือจุดสาธิต และสมาชิกคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีหน้าที่จัดการเรียนรู้/ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร และให้บริการทางด้านการเกษตร คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เป็นผู้กระตุ้น ให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาการเกษตรตามแผนพัฒนาตำบล คณะกรรมการศูนย์ฯ สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนใน พื้นที่จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิตการเกษตร พิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกร ที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จในอาชีพ โดยมีเกษตรกรเจ้าของจุดสาธิตเป็นวิทยากรเกษตรกร

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ไม่ต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้แก่ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม

10.3 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่

ชุตติกาญจน์ คำนา (2557, น. 60) ได้ศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แหล่งความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ด้านการสื่อสารมวลชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า แหล่งข้อมูลความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ด้านการสื่อสารมวลชนมีมากที่สุดอยู่ 1 ประเด็น คือ อินเทอร์เน็ต ระดับมาก 3 ประเด็น คือ เอกสารทางราชการ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ด้านสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า แหล่งข้อมูลความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรด้านการสื่อบุคคลมีมากที่สุดอยู่ 2 ประเด็น คือ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานในสำนักงาน และด้านสื่อกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า แหล่งข้อมูลความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ด้านการสื่อกิจกรรมมีมากที่สุดอยู่ 2 ประเด็น คือ การฝึกปฏิบัติและการอบรม

อรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีแหล่งข้อมูลและระดับการรับรู้ ข่าวสารการผลิตพืชผักปลอดภัยทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม และสื่อสารมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาสื่อแต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่อที่เป็นบุคคลสูงกว่า สื่ออื่นๆ รองลงมา คือ แหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อกิจกรรม และแหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อสารมวลชน

10.4 ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 75) ได้ศึกษา พบว่า กรมส่งเสริมการเกษตรควรเพิ่มตำแหน่งนักส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานประจำตำบลให้มากขึ้น ควรสนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ พัฒนาระบบออนไลน์ รวมทั้งพาหนะที่ใช้ลงพื้นที่ และวิชาการด้วยการอบรมเพิ่มความรู้อย่างสม่ำเสมอ ในเรื่องที่ต้องนำไปใช้ และควรขอทบทวนเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้กับท้องถิ่นด้วย

10.5 ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

วิณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551, น.94) บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในเขตภาคกลาง พบว่า ภารกิจรับผิดชอบพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวนตำบล และจำนวนหมู่บ้านที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบต่อรายมีจำนวนไม่

เท่ากัน เจ้าหน้าที่แต่ละรายรับผิดชอบพื้นที่มากขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น (เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คนรับผิดชอบ 1 ตำบล)

10.6 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

นิภาพร ค้อมกลาง (2554, น. 37-40) การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ด้านบุคลากร คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองไข่น้ำมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการบริหารจัดการศูนย์ฯ น้อย มีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและการบริหารจัดการ ขาดการอบรมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพ การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่เมื่อครบวาระ ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ฯ น้อย ด้านสถานที่ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ สถานที่คับแคบ ไม่มีที่ทำการศูนย์ฯ แยกเฉพาะ มีเครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสารข้อมูลไม่ครบถ้วนตามมาตรฐาน ข้อมูลประจำศูนย์ฯ ที่กำหนด ด้านแผนงานการบูรณาการจัดทำปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลกับแผนพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกัน แต่ไม่ครอบคลุมทุกแผนงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้อย มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์กิจกรรมศูนย์ฯ น้อย ไม่มีการรายงานผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

นายอนุวัตร จำปาทอง (2556, น.100-101) ได้ศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ระดับปานกลางในภาพรวม และระดับค่อนข้างมากในการดำเนินงานอีก 3 ด้าน ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือเกษตรกร ด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ และด้านภารกิจ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการศูนย์ฯ นอกจากนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง

10.7 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

นายสมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 75) ได้ศึกษาพบว่า ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานมีปัญหาที่สำคัญ คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้ปฏิบัติงานในระดับตำบลมีภารกิจมาก เพราะต้องรับผิดชอบทั้งภารกิจหลักภารกิจรอง

นายอนุวัตร จำปาทอง (2556, น.106-108) ได้ศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจกับบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอควรจัดประชุมชี้แจงเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกๆ ปี เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้เกี่ยวข้อง

นางสาวยุพเรศ เชาว์วิทยา (2556, น.82) ได้ศึกษา พบว่า มีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่มีภารกิจมากรวมทั้งได้รับการมอบหมายงานนอกภารกิจเพิ่มเติม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานตามภารกิจหลัก และเจ้าหน้าที่มีการย้ายตำแหน่งบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลให้การทำงานในพื้นที่จริงไม่ต่อเนื่อง เกิดความสับสน ทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อถือ นโยบายมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น นโยบายมีความเร่งด่วน รวมทั้งขาดการบูรณาการ

นางสาวอรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) ได้ศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตพืชผักปลอดภัยตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ MRCF ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีปัญหามากคือในประเด็นขาด shape fileหมู่บ้าน และข้อมูลทางการเกษตรขาดบุคลากรที่มีความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์และการใช้งานโปรแกรม GISขาดคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ ขาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย ความรู้ แหล่งความรู้ ความต้องการ ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่มประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 103 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยใช้แบบสอบถาม และผู้แทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรอำเภอ รวม 16 คน ทำการสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชนิดของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องนี้ ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนด คำถาม คำตอบ ให้เลือกโดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.2 ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ สมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งราชการ ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด ประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร ภาระงานของเจ้าหน้าที่

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ ระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ รายได้ของเจ้าหน้าที่ รายจ่ายของเจ้าหน้าที่ และหนี้สิน โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือก และเติมคำตอบลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นลักษณะคำถามที่ให้เลือกตอบถูก - ผิด เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จำนวน 20 ข้อ โดยมีการให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูกต้อง	ให้คะแนนเท่ากับ	1
ตอบผิด	ให้คะแนนเท่ากับ	0

และคำถามเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือก และเติมคำตอบลงในช่องว่าง

ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เป็นลักษณะคำถามที่แสดงความต้องการที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยแบ่งระดับความต้องการออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1	=	มีระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อยที่สุด
2	=	มีระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อย
3	=	มีระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง
4	=	มีระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก
5	=	มีระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้เห็นรายละเอียดของปัญหาหรือข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ

และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยทำการบันทึกการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในครั้งนี้

2.3.2 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามของแบบสอบถามแนวทางการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.3 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม หลังจากสร้างแบบสอบถาม เสร็จแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปราณี หล้าเบญจสะ (2559, น. 3) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณา การหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hamblton โดยใช้สูตร ดังนี้

คะแนน +1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดตรงกับจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
คะแนน 0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดตรงกับจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
คะแนน -1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดไม่ตรงกับจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC โดยถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ ตรงตามเนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.99 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ ตรงตามเนื้อหา และคำถามข้อนั้น สามารถนำไปใช้ได้

2.3.4 การทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (reliability) นำแบบสอบถามที่ใช้ทดสอบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษานี้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากจังหวัดต่างๆ จำนวน 30 คน มาทดสอบความเชื่อถือได้ โดยนำผลการสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่า ความเชื่อมั่น ดังนี้

- 1) แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.83
- 2) ความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.90
- 3) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.80
- 4) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.80
- 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.82

สรุปภาพรวมของแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.83 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้มีค่าความเชื่อถือได้ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

2.4 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นการจัดกลุ่มสนทนาเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้แทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 8 คน และเกษตรอำเภอ จำนวน 8 คน

รวม 16 คน เพื่อทำการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสอบถามผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด 19 อำเภอ จำนวน 103 คน ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

3.2 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล จำนวน 8 คน และเกษตรกรอำเภอ จำนวน 8 คน รวม 16 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผล

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4.2.1 ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ พิจารณาข้อมูลการเลือกตอบ (ถูกหรือผิด) ตามความรู้ของผู้ถูกสอบถาม การให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบผิดเท่ากับ 0

4.2.2 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความรู้ และแหล่งความรู้ของเกษตรกรแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 หมายถึง ความรู้ และแหล่งความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 หมายถึง ความรู้ และแหล่งความรู้อยู่ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 หมายถึง ความรู้ และแหล่งความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 หมายถึง ความรู้ และแหล่งความรู้อยู่ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 หมายถึง ความรู้ และแหล่งความรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความต้องการ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องของเกษตรกรแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 หมายถึง ความต้องการ ความคิดเห็น และ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 หมายถึง ความต้องการ ความคิดเห็น และ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 หมายถึง ความต้องการ ความคิดเห็น และ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 หมายถึง ความต้องการ ความคิดเห็น และ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 หมายถึง ความต้องการ ความคิดเห็น และ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4.4.1 ปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับ แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้จากการแบ่ง ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

**4.4.2 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตร** ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็นสาระสำคัญของการสนทนา
ตามหัวข้อที่กำหนด

4.5 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น
สาระสำคัญของการสนทนาตามหัวข้อที่กำหนด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งราชการ ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด ประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร ภาระงานของเจ้าหน้าที่ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ ระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ รายได้ของเจ้าหน้าที่ต่อเดือน รายจ่ายของเจ้าหน้าที่เดือน และหนี้สินต่อเดือน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N =103

	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
	ชาย	39	37.9
	หญิง	64	62.1
2.	อายุ (ปี)		
	20 - 30	23	22.3
	31 - 40	51	49.5
	41 - 50	26	25.3
	มากกว่า 50	3	2.9
	ต่ำสุด 27 ปี		สูงสุด 56 ปี
	ค่าเฉลี่ย 36.54 ปี		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	6.657		
3.	สถานภาพ		
	โสด	59	57.3
	สมรส	44	42.7
4.	สมาชิกในครัวเรือน		
	3	31	30.1
	4	61	59.2
	5	11	10.7
	ต่ำสุด 3 คน		สูงสุด 5 คน
	ค่าเฉลี่ย 3.81 คน		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	0.611		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--	--------	------------	--------

5	ระดับการศึกษา		
	ปริญญาตรี	92	89.3
	สาขาเกษตรศาสตร์	11	10.7
	สาขาพืช	36	35.0
	สาขาสัตว	4	3.9
	สาขาชีวภาพ	5	4.9
	สาขาประมง	6	5.8
	สาขาอาหาร	9	8.7
	สาขาส่งเสริมการเกษตร	9	8.7
	สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร	2	1.9
	สาขาอุตสาหกรรมเกษตร	3	2.9
	สาขาปฐพี	2	1.9
	สาขาคหกรรม	5	4.9
	ปริญญาโท	11	10.7
	สาขาเกษตรศาสตร์	4	3.9
	สาขาส่งเสริมการเกษตร	3	2.9
	สาขาอุตสาหกรรมเกษตร	1	1.0
	สาขาพืช	2	1.9
	สาขาปฐพี	1	1.0
6.	ระดับตำแหน่งราชการ		
	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	20	19.4
		54	52.4
	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	26	25.2
	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	3	2.9
	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------	------------	--------

7.	ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด (ปี)		
	1 - 10	74	71.9
	11 - 20	23	22.3
	21 - 30	6	5.8
	ต่ำสุด 1 ปี		สูงสุด 30 ปี
	ค่าเฉลี่ย 8.35 ปี		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	6.377		
8.	ประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริม การเกษตร (ปี)		
	1 - 5	69	67.0
	6 - 10	19	18.5
	11 - 15	10	9.7
	มากกว่า 15	5	4.8
	ต่ำสุด 1 ปี		สูงสุด 27 ปี
	ค่าเฉลี่ย 5.09 ปี		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	5.566		
9.	ภาระงานของเจ้าหน้าที่ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		
	เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	18	17.5
	ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	85	82.5
10.	พื้นที่ปัจจุบันที่รับผิดชอบ		
	1) จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ		
	1 ตำบล	68	66.0
	2 ตำบล	35	34.0
	ค่าเฉลี่ย 1.03 ตำบล		
	2) จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ		
	1 - 5 หมู่บ้าน	26	25.2
	6 - 10 หมู่บ้าน	28	27.2
	11 - 15 หมู่บ้าน	37	35.9
	16 - 20 หมู่บ้าน	8	7.8
	มากกว่า 20 หมู่บ้าน	4	3.9
	ต่ำสุด 2 หมู่บ้าน		สูงสุด 24
	หมู่บ้าน		
	ค่าเฉลี่ย 9.83 หมู่บ้าน		ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 4.994

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11.	การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนา		
	การเกษตร ไม่ได้รับการอบรม	16	15.5
	ได้รับการอบรม (ระยะเวลา 1 ปี)	87	84.5
	จากหน่วยงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	87	84.5
	สำนักงานเกษตรจังหวัด	3	2.9
	สำนักงานพัฒนาชุมชน/หน่วยงานในสังกัด	3	2.9
	องค์กรปกครองท้องถิ่น		
12.	ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ (กิโลเมตร)		
	น้อยกว่า 16	34	33.0
	16 - 30	29	28.2
	31 - 45	14	13.6
	46 - 60	15	15.5
	มากกว่า 60	11	10.7
	ต่ำสุด 1 กิโลเมตร		สูงสุด 80
	กิโลเมตร		
	ค่าเฉลี่ย 30.36 กิโลเมตร		ส่วนเบี่ยงเบน
	มาตรฐาน 21.009		
13.	ระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ (กิโลเมตร)		
	น้อยกว่า 21	25	24.3
	21 - 40	42	40.8
	41 - 60	17	16.5
	61 - 80	13	12.6
	มากกว่า 80	6	5.8
	ต่ำสุด 5 กิโลเมตร		สูงสุด 123
	กิโลเมตร		
	ค่าเฉลี่ย 39.00 กิโลเมตร		ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 23.687

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
14.	รายได้ของเจ้าหน้าที่ (บาทต่อเดือน)		
	10,000 – 15,000	31	30.1
	15,001 - 20,000	38	36.9
	20,001 – 25,000	20	19.4
	25,001 – 30,000	13	12.6
	มากกว่า 30,000	1	1.0
	ต่ำสุด 15,000 บาทต่อเดือน		สูงสุด 32,000
	บาทต่อเดือน		
	ค่าเฉลี่ย 19,647.28 บาทต่อเดือน		ส่วนเบี่ยงเบน
	มาตรฐาน 4,862.778		
15.	รายจ่ายของเจ้าหน้าที่ (บาทต่อเดือน)		
	น้อยกว่า 5,001	1	1.0
	5,001 - 10,000	48	46.6
	10,001 – 15,000	36	35.0
	15,001 – 20,000	16	15.5
	มากกว่า 20,000	2	1.9
	ต่ำสุด 1,000 บาทต่อเดือน		สูงสุด 25,000
	บาทต่อเดือน		
	ค่าเฉลี่ย 12,336.89 บาทต่อเดือน		ส่วนเบี่ยงเบน
	มาตรฐาน 4,074.430		

16.	หนี้สิน (บาทต่อเดือน)		
	น้อยกว่า 3,001	66	64.0
	3,001 - 6,000	15	14.6
	6,001 - 9,000	15	14.6
	9,001 - 12,000	6	5.8
	มากกว่า 12,000	1	1.0
	ต่ำสุด 0 บาทต่อเดือน		สูงสุด
	15,000 บาทต่อเดือน		
	ค่าเฉลี่ย 2,762.14 บาทต่อเดือน		ส่วนเบี่ยงเบน
	มาตรฐาน 3,719.217		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงของสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

เพศ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานีร้อยละ 37.9 เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.1 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 49.5 มีอายุระหว่าง 31 - 41 ปีมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 25.3 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 22.3 มีอายุ 21 - 30 ปี และร้อยละ 2.9 มีอายุน้อยกว่า 50 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 36.54 ปี

สถานภาพสมรส พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 57.3 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 42.7 มีสถานภาพสมรส

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 59.2 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.1 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 10.

มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.81 คน

ระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 89.3 จบการศึกษาปริญญาตรี และร้อยละ 10.7 จบการศึกษาศึกษาปริญญาโท

ระดับตำแหน่งราชการ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 52.4 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 25.2 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ร้อยละ 19.4 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการ

ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 2.9 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 71.9 มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด 1 - 10 ปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 22.3 มีประสบการณ์ 11 - 20 ปี และร้อยละ 5.8 มีประสบการณ์ 21 - 30 ปี โดยมีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดเฉลี่ย 8.35 ปี

ประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 67.0 มีประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร 1 - 5 ปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 18.5 มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี ร้อยละ 9.7 มีประสบการณ์ 11 - 15 ปี และร้อยละ 4.8 มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี โดยมีประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5.09 ปี

ภาระงานของเจ้าหน้าที่ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่า ร้อยละ 17.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบงานแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเป็นหลัก และร้อยละ 82.5ไม่ได้รับผิดชอบหลัก

จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ พบว่า ร้อยละ 66.0 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ 1 ตำบล มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 34.0 รับผิดชอบ 2 ตำบล

จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ พบว่า ร้อยละ 35.9 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ 11 - 15 หมู่บ้าน มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 27.2 รับผิดชอบ 6 - 10 หมู่บ้าน ร้อยละ 25.2 รับผิดชอบ 1 - 5 หมู่บ้าน ร้อยละ 7.8 รับผิดชอบ 16 - 20 หมู่บ้าน และร้อยละ 3.9 รับผิดชอบมากกว่า 20 หมู่บ้าน โดยมีจำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเฉลี่ย 9.83 หมู่บ้าน

การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร พบว่า ร้อยละ 84.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมอบรม โดยส่วนใหญ่อบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชน/หน่วยงานในสังกัด และองค์กรปกครองท้องถิ่น และร้อยละ 15.5 ไม่เคยเข้าร่วมอบรม

ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 33.0 มีระยะทาง จำนวนน้อยกว่า 16 กิโลเมตร มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 28.2 จำนวน 16 - 30 กิโลเมตร ร้อยละ 15.5 จำนวน 46 - 60 กิโลเมตร ร้อยละ 13.6 จำนวน 31 - 45 กิโลเมตร และร้อยละ 10.7 จำนวนมากกว่า 60 กิโลเมตร โดยมีระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ เฉลี่ย 30.36 กิโลเมตร

ระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 40.8 มีระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ จำนวน 21 - 40 กิโลเมตร มากที่สุด รองลง

ร้อยละ 24.3 จำนวนน้อยกว่า 21 กิโลเมตร ร้อยละ 16.5 จำนวน 41 - 60 กิโลเมตร ร้อยละ 12.6 จำนวน 61 - 80 กิโลเมตร และร้อยละ 5.8 จำนวนมากกว่า 80 กิโลเมตร โดยมี ร ะ ย ะ ท ำ ง จ ำ ก ที่ พ ัก ถึ ง พื ้น ที่ ที่รับผิชอบเฉลี่ย 39.00 กิโลเมตร

รายได้ของเจ้าหน้าที่ต่อเดือนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 36.9 มีรายได้ 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 30.1 มีรายได้ 10,000 - 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 19.4 มีรายได้ 20,001 - 25,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 12.6 มีรายได้ 25,001 - 30,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 1.0 มีรายได้ มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 19,647.28 บาท

รายจ่ายของเจ้าหน้าที่เดือนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 46.6 มีรายจ่าย 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 35.0 มีรายจ่าย 10,001 - 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 15.5 มีรายจ่าย 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 1.9 มีรายจ่ายมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 1.0 มีรายจ่ายน้อยกว่า 5,001 บาทต่อเดือน โดยมีรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 12,336.89 บาท

หนี้สินต่อเดือนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 64.0 มีหนี้สินน้อยกว่า 3,001 บาทต่อเดือนมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 14.6 มีหนี้สิน 3,001 - 6,000 บาทต่อเดือน และ 6,001 - 9,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 5.8 มีหนี้สิน 9,001 - 12,000 บาทต่อเดือน และ ร ั ้อ ย ใ ล ะ 1 . 0 มีหนี้สินมากกว่า 12,000 บาทต่อเดือน โดยมีหนี้สินต่อเดือนเฉลี่ย 2,762.14 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.1 ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2 และ 4.3 ดังนี้

2.1.1 ความรู้ในขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตารางที่ 4.2 ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N =103

ข้อ ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ เฉลย ความรู้ผู้ตอบถูก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		จำนวน	ร้อยละ	อันดับ	
1.	ทีมงานของอำเภอประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบลหรือบางตำบลร่วมกันดำเนินการเป็นทีมงาน (เฉลี่ย:ทีมงานของอำเภอประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบลร่วมกันดำเนินการเป็นทีมงาน)	ผิด	66	64.1	9
2.	การจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดและจำเป็นต้องใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มาจากภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านและตำบล โดยใช้เทคนิคเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตเชิงประจักษ์ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การจัดเวที การสนทนากลุ่ม RRA ฯลฯ	ถูก	87	84.5	6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N =103

ข้อ	ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	เฉลี่ย	ความรู้ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
3.	การกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา จะต้องจัดทำแผนสู่การปฏิบัติทางการพัฒนาของพืช/ปศุสัตว์/ประมง/แปรรูป ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการเกษตร	ถูก	85	82.5	7
4.	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ มาใช้ (เฉลี่ย:การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องนำข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงฯ ฯลฯ มาใช้)	ผิด	100	97.1	2
5.	ดำเนินการเวทีระดับตำบล เพื่อนำเสนอข้อมูลศักยภาพ ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนา และระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดโครงการพัฒนาในระดับตำบลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของอำเภอ โดยเชิญภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ	ถูก	97	94.2	3
6.	การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 4 ปี ใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจากข้อมูลจากแต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บ และ	ผิด	64	62.1	10

ผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น
แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท
แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ
(เฉลี่ย:การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 5
ปี ใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจากข้อมูลจาก
แต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บ และผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบ
ข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่ม
จังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ
นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 103

ข้อ	ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	เฉลี่ย	ความรู้ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
7.	ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตร ทีมงานและผู้แทนองค์กร/ กรรมการ เครือข่ายเสนอร่างแผนพัฒนาการเกษตรในเวที เพื่อรับ ฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้แผนเป็น ที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	ถูก	81	78.6	8
8.	แผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอไม่จำเป็นต้องนำแผนไป บูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ของ อปท. เพื่อใช้เป็น กรอบการจัดทำงบประมาณโดยจัดทำเป็นข้อบัญญัติของ อปท. ประสานและจัดส่งจังหวัดประกอบการจัดทำเป็น แผนพัฒนาการเกษตร ของจังหวัดเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบพัฒนา จังหวัด งบประมาณตามภารกิจหน่วยงาน (เฉลี่ย:แผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอจำเป็นต้องนำแผน ไปบูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ของ อปท. เพื่อใช้เป็น กรอบการจัดทำงบประมาณโดยจัดทำเป็นข้อบัญญัติของ อปท. ประสานและจัดส่งจังหวัดประกอบการจัดทำเป็น แผนพัฒนาการเกษตรของจังหวัดเพื่อรับการสนับสนุน งบประมาณจากงบพัฒนาจังหวัด งบประมาณตามภารกิจ หน่วยงาน)	ผิด	90	87.4	4
9.	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่จำเป็นต้องมีการติดตาม ประเมินผล (เฉลี่ย:การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องมีการ ติดตามประเมินผล)	ผิด	88	85.4	5
10.	การติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทำให้ทราบถึง ปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาฯของอำเภอ/ตำบล	ถูก	103	100	1

จากตารางที่ 4.2 ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมการเกษตร พบว่า คำถามที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3
อันดับแรก ได้แก่ การติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทำให้ทราบถึงปัญหา/อุปสรรคใน
การจัดทำแผนพัฒนาฯของอำเภอ/ตำบล (ร้อยละ 100) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่
จำเป็นต้องนำข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์
ชา ตี แ ผ น แ ม่ บ ท

แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงฯ ฯลฯ มาใช้ (เฉลี่ย:การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องนำข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด ำ ห ำ ว ำ ด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงฯ ฯลฯ มาใช้) (ร้อยละ 97.1) ดำเนินการเวทีระดับตำบล เพื่อนำเสนอข้อมูลศักยภาพ ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนา และระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดโครงการพัฒนาในระดับตำบลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของอำเภอ โดยเชิญภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ (ร้อยละ 94.2)

ส่วนคำถามที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 4 ปี ใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจากข้อมูล จ ำ ก แต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บ และผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ (เฉลี่ย:การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 5 ปี

ใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจากข้อมูลจากแต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บ และผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ) (ร้อยละ 62.1) ทีมงานของอำเภอประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบลหรือบางตำบลร่วมกัน ดำเนินการเป็นทีมงาน (เฉลี่ย:ทีมงานของอำเภอประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบลร่วมกันดำเนินการเป็นทีมงาน) (ร้อยละ 64.1) ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตร ทีมงานและผู้แทนองค์กร/กรรมการ เครือข่ายเสนอร่างแผนพัฒนาการเกษตรในเวที เพื่อรับฟัง ค ว ำ ม คิ ด เ ห็ น จากผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้แผนเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 78.6)

ตารางที่ 4.3 ระดับความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จำนวนข้อที่ตอบถูก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	ความหมาย
1-2	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
3-4	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
5-6	4	3.9	มีความรู้ในระดับปานกลาง
7-8	51	49.5	มีความรู้ในระดับมาก
9-10	48	46.6	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 6 ข้อ		ค่าสูงสุด 10 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย 8.36 ข้อ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.322	

จากตารางที่ 4.3 ระดับความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 49.5 มีความรู้ในระดับมาก ตอบได้ถูกต้อง 7-8 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 46.6 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ตอบได้ถูกต้อง 9-10 ข้อ และ ร้อยละ 3.9 มีความรู้ในระดับปานกลาง ตอบได้ถูกต้อง 5-6 ข้อ ตามลำดับ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 8.36 ข้อ

2.1.2 ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร

ตารางที่ 4.4 ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร

N =103

ข้อ	ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร	เฉลย	ความรู้ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1	รูปเล่มของแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ๆ 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป บทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ และบทที่ 3 ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	ถูก	68	66.0	8
2	ข้อมูลสภาพทั่วไป ประกอบไปด้วย ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง (เฉลย:ข้อมูลสภาพทั่วไป ประกอบไปด้วย ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) สภาพภูมิอากาศ เส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำและระบบชลประทาน สภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used))	ผิด	66	64.1	10

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N =103

ข้อ	ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตร	เฉลย	ความรู้ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ

3	สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ต้องเป็นข้อมูล/องค์ความรู้ที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันของพื้นที่อำเภอ/ตำบล	ถูก	100	97.1	2
4	การจัดทำ TOWS Matrix ทำให้ได้เป็นกลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ (เฉลย:การจัดทำ TOWS Matrix ทำให้ได้เป็นกลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ กลยุทธ์เชิงป้องกัน)	ผิด	84	81.6	6
5	ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล แต่ ละประเภทประกอบด้วย - เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้ เกิด) - กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำ อย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตาม เป้าประสงค์)	ถูก	73	70.9	7
6	ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบลควร แบ่งออกเป็นประเภท ได้แก่ - พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช ปศุสัตว์ ประมง) - พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร - พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	ถูก	85	82.5	5
7	การเขียนโครงการอยู่ในบทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ การเกษตรของอำเภอ (เฉลย:การเขียนโครงการอยู่ในภาคผนวก)	ผิด	67	65.0	9
8	รูปแบบการเขียนโครงการประกอบด้วย หลักการและเหตุผล เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ กิจกรรม งบประมาณ ผลที่คาดว่าจะ ได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน เท่านั้น (เฉลย:รูปแบบการเขียนโครงการประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินงาน พื้นที่ดำเนินการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน งบประมาณ ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการ ดำเนินงาน)	ผิด	90	87.4	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N =103

ข้อ	ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่ม แผนพัฒนาการเกษตร	เฉลี่ย	ความรู้ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
9	ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน ต้องระบุผลประโยชน์ที่เกษตรกรในพื้นที่หรือชุมชนจะได้รับจาก การดำเนินงานโครงการ โดยสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และเป็น ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ	ถูก	101	98.1	1
10	ตัวชี้วัดของโครงการต้องระบุตัวชี้วัดผลสำเร็จในเชิงปริมาณ หรือรูปธรรมที่สามารถวัดผลได้	ถูก	95	92.2	3

จากตารางที่ 4.2 ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนา
การเกษตร พบว่า คำถามที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก
ได้แก่ ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานต้องระบุประโยชน์ที่
ก ช ต ร ก ร
ในพื้นที่หรือชุมชนจะได้รับจากการดำเนินงานโครงการ โดยสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และเป็นผลที่
เกิดขึ้นจากโครงการ (ร้อยละ 98.1) สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ต้องเป็นข้อมูล/องค์ความรู้ที่
เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันของพื้นที่อำเภอ/ตำบล (ร้อยละ 97.1) ตัวชี้วัดของ
โครงการต้องระบุตัวชี้วัดผลสำเร็จในเชิงปริมาณหรือรูปธรรมที่สามารถวัดผลได้ (ร้อยละ 92.2)

ส่วนคำถามที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่
ข้อมูลสภาพทั่วไป ประกอบไปด้วย ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง (ร้อยละ 64.1) การ
เขียนโครงการอยู่ในบทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ (เฉลี่ย:การเขียน
โครงการอยู่ในภาคผนวก) (ร้อยละ 65.0) รูปเล่มของแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย
เนื้อหาหลัก ๆ 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป บทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์
การเกษตรของอำเภอ และบทที่ 3 ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล
(ร้อยละ 66.0)

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ในความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรเนื้อหาเล่มแผนพัฒนา
การเกษตร

จำนวนข้อที่ตอบถูก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	ความหมาย
1-2	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
3-4	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
5-6	10	9.7	มีความรู้ในระดับปานกลาง
7-8	54	52.4	มีความรู้ในระดับมาก
9-10	39	37.9	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 5 ข้อ		ค่าสูงสุด 10 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย 8.05 ข้อ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.358	

จากตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ในวิธีการการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 52.4 มีความรู้ในระดับมาก ตอบได้ถูกต้อง 7-8 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 37.9 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ตอบได้ถูกต้อง 9-10 ข้อ และ ร้อยละ 9.7 มีความรู้ในระดับปานกลาง ตอบได้ถูกต้อง 5-6 ข้อ ตามลำดับ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 8.05 ข้อ

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย บุคคล กลุ่ม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N = 103

แหล่งความรู้	ระดับแหล่งความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. สื่อบุคคล						2.65	ปานกลาง	

							(0.919)		
1.1	เจ้าหน้าที่สำนักงาน ส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตร เขตที่ 5	63 (61.1)	28 (27.2)	0 (0)	12 (11.7)	0 (0)	1.50 (0.698)	น้อยที่สุด	6
1.2	เจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรจังหวัด	0 (0)	6 (5.8)	30 (2.91)	30 (2.91)	37 (35.9)	3.95 (0.943)	มาก	1
1.3	เจ้าหน้าที่สำนักงาน พัฒนาชุมชน/หน่วยงาน ในสังกัด	13 (12.6)	49 (47.6)	25 (24.3)	10 (9.7)	6 (5.8)	2.49 (1.028)	น้อย	4
1.4	เจ้าหน้าที่องค์กร ปกครองท้องถิ่น	9 (8.7)	33 (32.0)	38 (36.9)	17 (16.5)	6 (5.8)	2.79 (1.016)	ปานกลาง	3
1.5	เจ้าหน้าที่องค์กร บริหารส่วนตำบล/ เทศบาล	2 (1.9)	21 (20.4)	34 (33.0)	31 (30.1)	15 (14.6)	3.35 (1.026)	มาก	2
1.6	เจ้าหน้าที่ สถาบันการศึกษา	42 (40.8)	44 (42.7)	15 (14.6)	1 (1)	1 (1)	1.79 (0.800)	น้อยที่สุด	5
2. สื่อกุ่ม							2.82 (1.074)	ปานกลาง	
2.1	การศึกษาดูงาน/ การทัศนศึกษา	19 (18.4)	49 (47.6)	18 (17.5)	9 (8.7)	8 (7.8)	2.40 (1.123)	น้อย	4
2.2	การอบรม	2 (1.9)	26 (25.2)	34 (33.0)	21 (20.4)	20 (19.4)	3.30 (1.110)	ปานกลาง	1
2.3	การประชุม	2 (1.9)	34 (33.0)	27 (26.2)	21 (20.4)	19 (18.4)	3.22 (1.188)	ปานกลาง	2
2.4	การสัมมนา	11 (10.7)	57 (55.3)	23 (22.3)	10 (9.7)	2 (1.9)	2.37 (0.874)	น้อย	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 103

แหล่งความรู้	ระดับแหล่งความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
3. สื่อมวลชน						1.29 (0.646)	น้อยที่สุด	
3.1 โทรทัศน์	82 (79.6)	9 (8.7)	9 (8.7)	3 (2.9)	0 (0)	1.35 (0.763)	น้อยที่สุด	1
3.2 วิทยุ/เครื่องกระจายเสียง	83 (80.6)	17 (16.5)	2 (1.9)	1 (1.0)	0 (0)	1.23 (0.528)	น้อยที่สุด	2
4. สื่อสิ่งพิมพ์						1.61 (0.771)	น้อยที่สุด	
4.1 เอกสารทางราชการ	15 (14.6)	15 (14.6)	31 (30.1)	29 (28.2)	13 (12.6)	3.10 (1.233)	ปานกลาง	1
4.2 แผ่นพับ	79 (76.7)	12 (11.7)	11 (10.7)	1 (1.0)	0 (0)	1.36 (0.712)	น้อยที่สุด	2
4.3 หนังสือพิมพ์	81 (78.6)	13 (12.6)	8 (7.8)	1 (1.0)	1 (1.0)	1.31 (0.657)	น้อยที่สุด	5
4.4 วารสาร	86 (83.5)	10 (9.7)	7 (6.8)	0 (0)	0 (0)	1.23 (0.564)	น้อยที่สุด	6
4.5 ไปสเตอร์	82 (79.6)	10 (9.7)	7 (6.8)	4 (3.9)	0 (0)	1.35 (0.776)	น้อยที่สุด	3
4.6 ป้ายประชาสัมพันธ์	83 (80.6)	11 (10.7)	7 (6.8)	2 (1.9)	0 (0)	1.30 (0.684)	น้อยที่สุด	4
5. สื่อออนไลน์						1.58 (0.958)	น้อยที่สุด	
5.1 เว็บไซต์	51 (49.5)	27 (26.2)	12 (11.7)	8 (7.8)	5 (4.9)	1.92 (1.169)	น้อย	1
5.2 ไลน์	46 (44.7)	31 (30.1)	15 (14.6)	10 (9.7)	1 (1.0)	1.92 (1.036)	น้อย	1
5.3 เฟสบุ๊ก	87 (84.5)	4 (3.9)	8 (7.8)	4 (3.9)	0 (0)	1.31 (0.780)	น้อยที่สุด	6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

แหล่งความรู้	ระดับแหล่งความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	น้อยที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)			
5.4 ยูทูป	80 (77.7)	9 (8.7)	10 (9.7)	4 (3.9)	0 (0)	1.40 (0.821)	น้อยที่สุด	5
5.5 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์	77 (74.8)	6 (5.8)	13 (12.6)	6 (5.8)	1 (1.0)	1.52 (0.989)	น้อยที่สุด	3
5.6 แอปพลิเคชัน	83 (80.6)	6 (5.8)	7 (6.8)	5 (4.9)	2 (1.9)	1.42 (0.955)	น้อยที่สุด	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.04 (0.895)	น้อย	

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาแสดงแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.04) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.65) โดยได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.95) รองลงมาได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 3.35) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.79) ได้รับความรู้ระดับน้อย จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน/หน่วยงานในสังกัด (ค่าเฉลี่ย 2.49) ได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 1.79) และได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 1.50)

2. สื่อกลุ่ม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) โดยได้รับความรู้ใน

ระดับปานกลางจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ จากการอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.30) รองลงมาได้รับความรู้จากการประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.22) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ จากการศึกษาดูงาน/การทัศนศึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.40) และได้รับความรู้จากการสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.37)

3. สื่อมวลชน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.29) โดยได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ จากโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 1.35) รองลงมาได้รับความรู้จากวิทยุ/เครื่องกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 1.23)

4. สื่อสิ่งพิมพ์

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อสิ่งพิมพ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.61) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แหล่ง จากเอกสารทางราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.10) รองลงมาได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุดจำนวน 5 แหล่ง จากแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 1.36) ได้รับความรู้จากโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 1.35) ได้รับความรู้จากป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 1.30) ได้รับความรู้จากหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.31) และได้รับความรู้จากวารสาร (ค่าเฉลี่ย 1.23)

5. สื่อออนไลน์

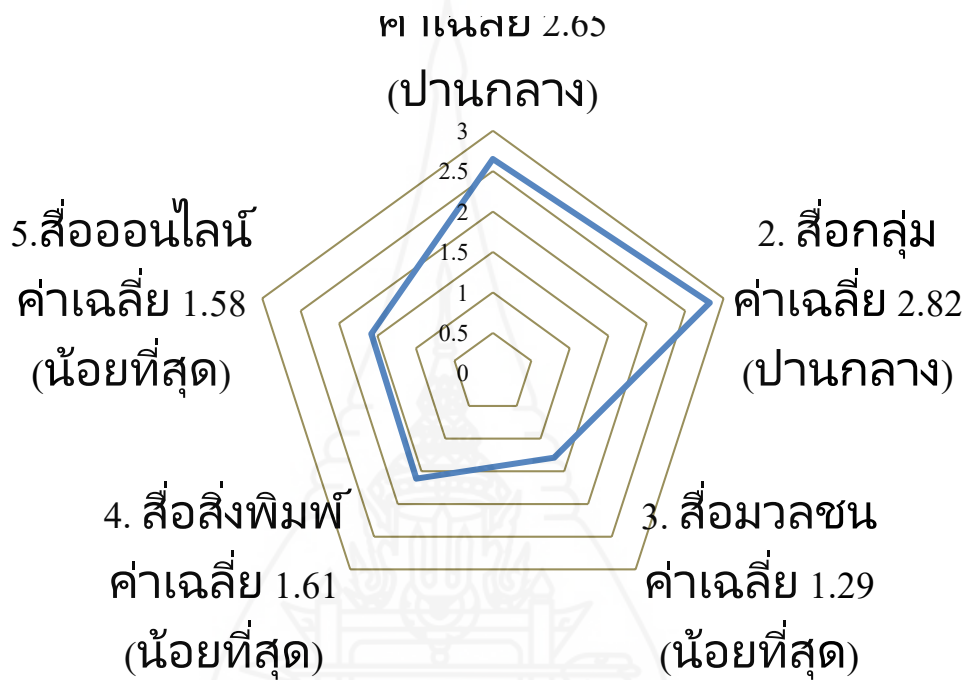
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.58) โดยได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง จากเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 1.92) และไลน์ (ค่าเฉลี่ย 1.92) รองลงมาได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 4 แหล่ง จากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 1.52) ได้รับความรู้จากแอปพลิเคชัน (ค่าเฉลี่ย 1.42) ได้รับความรู้จากเฟสบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 1.40) และได้รับความรู้จากยูทูป (ค่าเฉลี่ย 1.30)

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N = 103				
แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.65	0.919	ปานกลาง	2
2. สื่อกลุ่ม	2.82	1.074	ปานกลาง	1
3. สื่อมวลชน	1.29	0.646	น้อยที่สุด	5
4. สื่อสิ่งพิมพ์	1.61	0.771	น้อยที่สุด	3
5. สื่อออนไลน์	1.58	0.958	น้อยที่สุด	4

เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.04	0.895	น้อย
------------------	------	-------	------

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.82) รองลงมา คือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.65) สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.61) สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 1.58) และ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 1.29) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 ระดับแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 3.1 ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 4.8 ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมการเกษตร

N=103

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. มีการอบรม เรื่องการจัดทำ แผนพัฒนา การเกษตรในทุก ปีงบประมาณ	0 (0.0)	4 (3.9)	18 (17.5)	30 (29.1)	51 (49.5)	4.24 (0.880)	มากที่สุด	9
2. มีสื่อ/คู่มือ/ ตัวอย่างในการ จัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.0)	102 (99.0)	4.99 (0.99)	มากที่สุด	2
3. มีฐานข้อมูลใน การจัดทำแผน พัฒนาการเกษตร ที่เป็นปัจจุบัน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (1.0)	102 (99.0)	4.99 (0.99)	มากที่สุด	2
4. มีนโยบาย/ ยุทธศาสตร์ที่ ชัดเจนในการ พัฒนาการเกษตร ด้านต่างๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (3.9)	99 (96.1)	4.96 (0.194)	มากที่สุด	4
5. มีงบประมาณ สนับสนุนการ ดำเนินการ/การ จัดทำโครงการ ต่อเนื่อง	0 (0.0)	2 (1.9)	14 (13.6)	43 (41.7)	44 (42.7)	4.25 (0.763)	มากที่สุด	8

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด			

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
6. มีการจัดทำเวที ชุมชน/วิเคราะห์ ชุมชนในการหา แนวทางการจัดทำ แผนพัฒนา การเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	20 (19.4)	57 (55.3)	26 (25.2)	4.06 (0.669)	มาก	10
7. มีการบูรณาการ ของหน่วยงาน ต่างๆ อย่าง แท้จริง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (3.9)	99 (96.1)	4.96 (0.194)	มากที่สุด	4
8. มีการจัดสรร ระยะเวลาในการ จัดทำแผนพัฒนา การเกษตรที่ ชัดเจน	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (6.8)	96 (93.2)	4.93 (0.253)	มากที่สุด	6
9. มีการติดตาม ประเมินผลการใช้ แผนพัฒนา การเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.9)	9 (8.7)	91 (88.3)	4.85 (0.429)	มากที่สุด	7
10. สามารถนำ แผนพัฒนา การเกษตรไปใช้ได้ จริง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	103 (100.0)	5.00 (0.000)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.8 ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ สามารถนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) รองลงมาต้องการมีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และมีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 4.99) ต้องการมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆและมีการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.96) ต้องการมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.93) ต้องการมีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.85) ต้องการมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.25) ต้องการมีการอบรมเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกปีงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย 4.24) และพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความ

ต้องการอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการมีการจัดทำเวทีชุมชน/วิเคราะห์ชุมชน ในการหาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.06)

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากแบบสอบถามความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N=103

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ง่ายขึ้น	0 (0)	1 (1)	20 (19.4)	36 (35.0)	46 (44.7)	4.23 (0.795)	มากที่สุด	6
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร	1 (1.0)	1 (1.0)	27 (26.2)	22 (21.4)	52 (50.5)	4.19 (0.929)	มาก	7
3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการเกษตรอย่างแท้จริง	0 (0)	2 (1.9)	5 (4.9)	42 (40.8)	54 (52.4)	4.44 (0.681)	มากที่สุด	3
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเอง	0 (0)	7 (6.8)	69 (67.0)	23 (22.3)	4 (3.9)	3.23 (0.629)	ปานกลาง	10

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
5. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้การดำเนินงานมี การเชื่อมโยงกับนโยบายประเทศ/ จังหวัด	0 (0)	3 (2.9)	8 (7.8)	50 (48.5)	42 (40.8)	4.27 (0.730)	มากที่สุด	5
6. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน	3 (2.9)	5 (4.9)	39 (37.9)	39 (37.9)	17 (16.5)	3.60 (0.922)	มาก	8
7. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้เกิดการ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	0 (0)	2 (1.9)	8 (7.8)	49 (47.6)	44 (42.7)	4.31 (0.701)	มากที่สุด	4
8. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้เกิดการ บูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ	0 (0)	2 (1.9)	10 (9.7)	21 (20.4)	70 (68.0)	4.54 (0.751)	มากที่สุด	2
9. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้สามารถมี โครงการในการพัฒนาด้าน การเกษตร	1 (1.0)	2 (1.9)	56 (54.4)	27 (26.2)	17 (16.5)	3.55 (0.825)	มาก	9
10. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรทำให้สามารถแก้ไข ปัญหาการเกษตรได้ตรงกับความ ต้องการของเกษตรกร	2 (1.9)	0 (0)	7 (6.8)	10 (9.7)	84 (81.6)	4.69 (0.767)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.54) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการเกษตรอย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.44) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 4.31) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงกับนโยบายประเทศ/จังหวัด (ค่าเฉลี่ย 4.27) และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ง่ายขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.23) ตามลำดับ และมีความต้องการในระดับมาก

จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.19) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถมีโครงการในการพัฒนาด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.55) และมีความต้องการในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

จากแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปรากฏผลดังตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

N=103

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร								
1. ภาครัฐ								
1.1 ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์								
1) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5	79 (76.7)	19 (18.4)	5 (4.9)	0 (0)	0 (0)	1.28 (0.550)	น้อยที่สุด	14
2) เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด	2 (1.9)	7 (6.8)	11 (10.7)	26 (25.2)	57 (55.3)	4.25 (1.026)	มากที่สุด	1
3) หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	13 (12.6)	42 (40.8)	35 (34.0)	11 (10.7)	2 (1.9)	2.49 (0.917)	น้อย	9
1.2 นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์								
1) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน	8 (7.8)	34 (33.0)	43 (41.7)	17 (16.5)	1 (1.0)	2.70 (0.873)	ปานกลาง	7

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N=103

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
2) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (อำเภอ)	11 (10.7)	31 (30.1)	17 (16.5)	31 (30.1)	13 (12.6)	3.04 (1.244)	ปานกลาง	6
3) เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล	22 (21.4)	21 (20.4)	26 (25.2)	34 (33.0)	0 (0.0)	2.70 (1.145)	ปานกลาง	7
4) เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย	60 (58.3)	30 (29.1)	10 (9.7)	3 (2.9)	0 (0.0)	1.57 (0.787)	น้อยที่สุด	12
5) กศน.	60 (58.3)	26 (25.2)	10 (9.7)	7 (6.8)	0 (0.0)	1.65 (0.915)	น้อยที่สุด	11
6) หน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	57 (55.3)	25 (24.3)	16 (15.5)	5 (4.9)	0 (0.0)	1.70 (0.906)	น้อยที่สุด	10
2. ภาคเอกชน								
1) เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน	73 (70.9)	22 (21.4)	7 (6.8)	1 (1.0)	0 (0.0)	1.38 (0.659)	น้อยที่สุด	13
3. ภาคชุมชนและเกษตรกร								
1) ผู้นำชุมชน	0 (0.0)	1 (1.0)	15 (14.6)	45 (43.7)	42 (40.8)	4.24 (0.734)	มากที่สุด	2
2) กลุ่มเกษตรกร	0 (0.0)	2 (1.9)	13 (12.6)	47 (45.6)	41 (39.8)	4.23 (0.744)	มากที่สุด	3
3) อาสาสมัครเกษตรกร	0 (0.0)	6 (5.8)	22 (21.4)	49 (47.6)	26 (25.2)	3.92 (0.837)	มาก	5
4) เกษตรกร	0 (0.0)	1 (1.0)	13 (12.6)	59 (57.3)	30 (29.1)	4.15 (0.663)	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.81 (0.857)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.25) รองลงมา ผู้นำชุมชน(ค่าเฉลี่ย 4.24) กลุ่มเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.23) ระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.15) อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.92) ระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (อำเภอ) (ค่าเฉลี่ย 3.04) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 2.70) ระดับน้อย หน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.49) ระดับน้อยที่สุด จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ หน่วยงานอื่น ๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 1.70) กศน. (ค่าเฉลี่ย 1.65) เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 1.57) เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.38) และเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 1.28) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากแบบสอบถามการมีปัญหากในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N=103

ปัญหา	ระดับการมีปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. ไม่มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน	2 (1.9)	25 (24.3)	38 (36.9)	24 (23.3)	14 (13.6)	3.22 (1.028)	ปานกลาง	8
2. นโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการ	1	37	43	18	4	2.87	ปานกลาง	11

พัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ไม่ ชัดเจน	(1.0)	(35.9	(41.7)	(17.5)	(3.9)	(0.848)		
)						
3. ขาดการบูรณาการของ หน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง	0	14	50	33	6	3.30	ปานกลาง	7
	(0.0)	(13.6)	(48.5	(32.0	(5.8)	(0.778)		
))					

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N=103

ปัญหา	ระดับการมีปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
4. มีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม	0 (0.0)	6 (5.8)	34 (33)	48 (46.6)	15 (14.6)	3.70 (0.790)	มาก	6
5. ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป	0 (0.0)	2 (1.9)	24 (2.3)	42 (40.8)	35 (34.0)	4.07 (0.808)	มาก	3
6. ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง	0 (0.0)	3 (2.9)	30 (29.1)	34 (33.0)	0 (0.0)	4.00 (0.875)	มาก	4
7. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน	0 (0.0)	0 (0.0)	22 (21.4)	41 (39.8)	40 (38.8)	4.17 (0.760)	มาก	1
8. ไม่มีการอบรมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง	9 (8.7)	43 (41.7)	26 (25.2)	15 (14.6)	10 (9.7)	2.75 (1.118)	ปานกลาง	13
9. สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่ชัดเจน	4 (3.9)	42 (40.8)	35 (34.0)	17 (16.5)	5 (4.9)	2.78 (0.939)	ปานกลาง	12
10. เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	0 (0.0)	28 (27.2)	57 (55.3)	12 (11.7)	6 (5.8)	2.96 (0.791)	ปานกลาง	10
11. ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (23.3)	43 (41.7)	36 (35.0)	4.12 (0.758)	มาก	2
12. ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร	0 (0.0)	4 (3.9)	27 (26.2)	49 (47.6)	23 (22.3)	3.88 (0.796)	มาก	5
13. แผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร	9 (8.7)	19 (18.4)	40 (38.8)	25 (24.3)	10 (9.7)	3.08 (1.082)	ปานกลาง	9

จากตารางที่ 4.11 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ มีปัญหาเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมา ได้แก่ ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.12) ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 4.07) ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.00) ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.88) และมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ ขาดการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.30) ไม่มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.22) แผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.08) เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.96) นโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.87) สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.78) และไม่มีการอบรมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.75) ตามลำดับ

ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการสนทนากลุ่ม พบว่า

- 1) งบประมาณที่ได้รับ ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร
- 2) ไม่ได้ดำเนินการตามแผน
- 3) ข้อมูลที่ได้จากเกษตรกร/แกนนำไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีข้อมูลอ้างอิง ไม่มีการจัดบันทึก ไม่มีที่มาที่ไป ไม่เป็นความจริงทั้งหมด
- 4) ขาดการบูรณาการกับหน่วยราชการในพื้นที่ เขียนแผนพัฒนาการโครงการต่างๆ ซ้ำซ้อนกัน
- 5) เกษตรกรยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการทำแผนพัฒนาการเกษตรเพราะไม่เห็นถึงประโยชน์โดยแท้จริง

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากแบบสอบถามข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
1. การเตรียมข้อมูลและทีมงาน		
ควรมีการเตรียมข้อมูลให้ ครบถ้วนสมบูรณ์	1	1.0
ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน	2	2.0
2. ขั้นตอนการ		
2.1 การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล		
2.2 การกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา		
2.2.1 ควรมีการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายให้ชัดเจนและตรงกับความต้องการของชุมชน	1	1.0
2.2.2 ควรมีการทบทวนทิศทาง/เป้าหมายทุกปี	1	1.0
2.3 จัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล		
2.4 ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล		
2.4.1 ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน	1	1.0
2.5 ปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล		
2.5.1 ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน	1	1.0
3. ขั้นนำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล		
3.1 การนำแผนสู่การปฏิบัติ	0	0
3.2 การจัดทำ TOWS Matrix		
3.2.1 มีขั้นตอนที่ซับซ้อน	1	1.0

ตอนที่ 6 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากการจัดกลุ่มสนทนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบด้วยผู้แทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล จำนวน 8 คน และเกษตรกรอำเภอ จำนวน 8 คน รวม 16 คน เพื่อทำการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

6.1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 4.13 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นประจำทุกปี มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพียงพอ 	<ol style="list-style-type: none"> ขาดการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตร ที่จัดทำไว้ เจ้าหน้าที่ขาดทักษะในการจัดทำแผนเนื่องจากบรรจุใหม่ ข้อมูลบริบทชุมชนที่ได้ไม่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลที่ได้ไม่เป็นความจริง เจ้าหน้าที่เกษตรรมีภาระงานมาก อาจจะไม่ได้จัดเวทีประชาคมที่จะถอดปัญหาและความต้องการของชุมชนออกมาได้ ภาระงานเร่งด่วนของเจ้าหน้าที่ ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำเวทีประชาคม

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
<ol style="list-style-type: none"> ได้รับการอบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัดทุกปี 	<ol style="list-style-type: none"> การเสนอความต้องการของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน การให้ความร่วมมือระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังไม่ได้รับความ

-
- ไว้วางใจ เพราะมีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อย
3. หน่วยงานท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญด้านการเกษตร เน้นไปทางสาธารณสุขโรค ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
 4. ขาดความร่วมมือจากเกษตรกร เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 5. ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในอำเภอและตำบล
 6. เกษตรกรไม่กล้าเสนอความคิดเห็น
 7. การบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ไม่ต่อเนื่อง
 8. ไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนตามที่ขอในแผน
-

6.2 ข้อเสนอแนะทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

6.2.1 แนวทางด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ควรมีบุคลากรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดแนะนำแนวทาง และจัดอบรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

6.2.2 แนวทางด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1) ขั้นเตรียมการ

ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการประสานงานและร่วมกันจัดทำแผนให้ครบทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนดำเนินการ

ควรมีการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรให้มีความชัดเจน

การประชุมพิจารณาแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ควรพิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอย่างครบถ้วน

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดทำผ่านระบบออนไลน์ เพื่อสะดวก และใช้เวลาน้อยในการจัดเก็บข้อมูล

3) ชี้นำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล

ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีขั้นตอนที่ซับซ้อน อาจมีการตัดขั้นตอนที่ไม่มีความจำเป็น

6.2.3 แนวทางการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการสนับสนุน หรือเชื่อมโยงกับโครงการและกลุ่มเกษตรกร เช่น เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรปราดเรื่อง วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ

6.2.4 แนวทางด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาการเกษตร ควรจะขึ้นตรงกับกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อสามารถนำไปรองรับงบประมาณได้ เช่น งบเร่งด่วนต่าง ๆ

แผนต้องสามารถยืดหยุ่นได้ ใช้ได้จริง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ 2) ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ 3) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้างนี้ มี 2 กลุ่มประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 103 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยใช้แบบสอบถาม และผู้แทนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรอำเภอ รวม 16 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง กำหนด คำถาม คำตอบ ให้เลือกโดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.99 และนำแบบสอบถามที่ใช้ทดสอบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาค้างนี้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดต่างๆ จำนวน 30 คน มาทดสอบความเชื่อถือได้ โดยนำผลการสอบถามไป

ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.80 - 0.90 สรุปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.83 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด 19 อำเภอ จำนวน 103 คน ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2563 และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเกษตรกร อำเภอ จำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 8 คน รวม 16 คน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ SWOT

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนมาก ร้อยละ 62.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 36.54 ปี ร้อยละ 57.3 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 59.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 89.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.4 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ ร้อยละ 71.9 มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด 1 - 10 ปี และร้อยละ 67.0 มีประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร 1 - 5 ปี

ภาระงานของเจ้าหน้าที่ พบว่า ร้อยละ 82.5 ไม่ได้รับผิดชอบหลักงานแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ร้อยละ 66.0 รับผิดชอบจำนวนรอบ 1 ตำบล ร้อยละ 35.9 รับผิดชอบ 11 - 15 หมู่บ้าน ร้อยละ 84.5 เคยเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร โดยส่วนใหญ่อบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 33.0 มีระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบจำนวนน้อยกว่า 16 กิโลเมตร ร้อยละ 40.8 มีระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบจำนวน 21 - 40 กิโลเมตร ร้อยละ 36.9 รายได้ของเจ้าหน้าที่ต่อเดือนมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 46.6 รายจ่ายของเจ้าหน้าที่ต่อเดือนมีรายจ่าย 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 64.0 มีหนี้สินต่อเดือนน้อยกว่า 3,001 บาทต่อเดือน

1.3.2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร

(1) ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 10 ข้อ คิดเป็น 10 คะแนน พบว่า ในภาพรวม ร้อยละ 49.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 46.5 มีความรู้ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 3.9 มีความรู้ในระดับปานกลาง

(2) ความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 10 ข้อ คิดเป็น 10 คะแนน พบว่า ในภาพรวม ร้อยละ 52.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 37.9 มีความรู้ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 9.7 มีความรู้ในระดับปานกลาง

2) แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้จากทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และ สื่อออนไลน์ โดยพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

1.3.3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ สามารถนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริงมากที่สุด รองลงมาต้องการมีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและมีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน ต้องการมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ และมีการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง ต้องการมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ชัดเจน ต้องการมีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร

ต้องการมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ต้องการมีการอบรม เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกปีงบประมาณ และมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ต้องการมีการจัดทำเวทีชุมชน/วิเคราะห์ชุมชนในการหาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2) **ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร**

ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรได้ตรงกับ ความต้องการของเกษตรกร รองลงมาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการบูรณาการกับ หน่วยงานต่างๆ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นใน การเกษตรอย่างแท้จริง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงกับนโยบายประเทศ/จังหวัด และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ง่ายขึ้น และมีความ ต้องการในระดับมาก ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความใกล้ชิดกับ เกษตรกร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน การจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถมีโครงการในการพัฒนาด้านการเกษตร และการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเอง

1.3.4 **การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล**

การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับ ตำบล พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วม ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด รองลงมา ผู้นำ ชุมชน กลุ่มเกษตรกร ระดับมาก ได้แก่ เกษตรกร อาสาสมัครเกษตร ระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (อำเภอ) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่องค์กร บริหารส่วนตำบล/เทศบาล ระดับน้อย ได้แก่ หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ หน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กศน. เจ้าหน้าที่ สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน และเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากแบบสอบถาม พบว่า มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน รongลงมา ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร และมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง ไม่มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน แผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร นโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ไม่ชัดเจน สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่ชัดเจน และไม่มีการอบรมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากการสนทนากลุ่ม พบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ไม่ได้ดำเนินการตามแผน ข้อมูลที่ได้จากเกษตรกร/แกนนำไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีข้อมูลอ้างอิง ไม่มีการจดบันทึก ไม่มีที่ไปที่ไป ไม่เป็นความจริงทั้งหมด ขาดการบูรณาการกับหน่วยราชการในพื้นที่ และเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการทำแผนพัฒนาการเกษตรเพราะไม่เห็นถึงประโยชน์โดยแท้จริง

2) ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่า มีข้อเสนอแนะในขั้นตอนการเตรียมข้อมูลและทีมงาน ได้แก่ ควรมีการเตรียมข้อมูลให้ ครบถ้วนสมบูรณ์ และควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน มีข้อเสนอแนะในขั้นดำเนินการ ได้แก่ ควรมีการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายให้ชัดเจนและตรงกับความต้องการของชุมชน ควรมีการทบทวนทิศทาง/เป้าหมายทุกปี ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

ให้ครบถ้วน และควรปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะในขั้นนำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ซับซ้อน

1.3.6 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ปัญหา และแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1) จุดแข็งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นประจำทุกปี และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพียงพอ

2) จุดอ่อนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ ขาดการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรที่จัดทำไว้ เจ้าหน้าที่ขาดทักษะในการจัดทำแผนเนื่องจากบรรจุใหม่ ข้อมูลที่ได้ไม่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลที่ได้ไม่เป็นความจริง เจ้าหน้าที่เกษตรมีภาระงานมาก อาจจะได้จัดเวทีประชาคมที่จะถอดปัญหาและความต้องการของชุมชนออกมาได้ และภาระงานเร่งด่วน

3) โอกาสในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ ได้รับการอบรมจากจังหวัดเป็นประจำทุกปี

4) อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ การเสนอความต้องการของเกษตรกรส่วนใหญ่มีเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน การให้ความร่วมมือระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังไม่ได้รับความไว้วางใจ เพราะมีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อย หน่วยงานท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญด้านการเกษตร เน้นไปทางสาธารณูปโภค ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกร เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในอำเภอและตำบล เกษตรกรไม่กล้าเสนอความคิดเห็น การบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ไม่ต่อเนื่อง และไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนตามที่ขอในแผน

5) แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ควรมีบุคลากรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดแนะนำแนวทางและจัดอบรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการประสานงานและร่วมกันจัดทำแผนให้ครบทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรให้มีความชัดเจน การประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ควรมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอย่างครบถ้วน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดทำผ่านระบบออนไลน์ เพื่อสะดวก และใช้เวลาน้อยในการจัดเก็บข้อมูล ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีขั้นตอนที่ซับซ้อน อาจมีการตัดขั้นตอนที่ไม่มีความจำเป็น ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการสนับสนุน หรือเชื่อมโยงกับโครงการและกลุ่มเกษตรกร เช่น เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรปราดเรื่องวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ แผนพัฒนาการเกษตร ควรจะขึ้นตรงกับกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อสามารถนำไป

รองรับงบประมาณได้ เช่น งบประมาณต่าง ๆ และแผนต้องสามารถยืดหยุ่นได้ ใช้ได้จริง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.1 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 74) การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในเขตกลุ่มจังหวัดที่ 9 พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประมาณสองในสามเป็นเพศหญิง ยูพเรศ เชาววิทยา (2556, น. 74) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรตำบลนั้น สามารถสรุปได้ว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 อรณูช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) การส่งเสริมการผลิตพืชผักปลอดภัยตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ MRCF ของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง และนางชุดิกาญจน์ คำนา (2557, น.60) การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง 61.0

ระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 89.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น.74) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ยูพเรศ เชาววิทยา (2556, น.74) พบว่า เกษตรตำบลจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ อรณูช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด อติสรณ์ ลาภพระแก้ว (2557, น.84) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า นางชุดิกาญจน์ คำนา (2557, น.60) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 75.1 และพนัส คำนันท์ และรุจศิริสัจญ์ลักษณ์ (2559, น.134-135) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 69.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ระดับตำแหน่งราชการ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 52.4 ปฏิบัติงานในระดับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติสรณ์ลาภพระแก้ว (2557, น.84) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ พบว่า ร้อยละ 35.9 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบ 11 - 15 หมู่บ้าน มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นายพนัส คำนันท์ และรุจศิริสัญลักษณ์ (2559, น.134-135) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 30.0 มีจำนวนพื้นที่ รับผิดชอบ 11 - 15 หมู่บ้าน

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.2.1 ความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ร้อยละ 49.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก และร้อยละ 52.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีเจ้าหน้าที่มีอายุรับราชการน้อย ดังนั้นจึงควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้แก่เจ้าหน้าที่เป็นประจำทุกปี เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างถูกขั้นตอน มีเนื้อหาเล่มแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

2.2.2 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้จากทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การอบรม การประชุม การสัมมนา และการศึกษาดูงาน/การทัศนศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกปี

2.3 ความต้องการ และความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.3.1 ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า โดยส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สามารถนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริงมากที่สุด ต้องการมีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและมีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน ต้องการมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ และมีการ

บูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง ต้องการมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรที่ชัดเจน ต้องการมีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร ต้องการมี งบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ต้องการมีการอบรมเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกปีงบประมาณ เนื่องจากสิ่งที่ต้องการในแต่ละประเด็นเป็นการ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถจัดทำแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาใน รายละเอียด พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการต้องการมีงบประมาณสนับสนุนการ ดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ต้องการมีการอบรมเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรใน ทุกปีงบประมาณ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย ชีระวงศ์สกุล (2553, น. 75) พบว่า กรม ส่งเสริมการเกษตร ควรสนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ พัฒนาระบบออนไลน์ รวมทั้งพาหนะที่ใช้ลงพื้นที่ และวิชาการด้วยการอบรมเพิ่มความรู้อย่าง สม่าเสมอ ในเรื่องที่ต้องนำไปใช้ และควรขอทบทวนเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้กับท้องถิ่นด้วย

2.3.2 ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถ แก้ไขปัญหาการเกษตรได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้ เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเกษตรอย่างแท้จริง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงกับนโยบาย ประเทศ/จังหวัด และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ ง่ายขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรว่ามีความสำคัญ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการ จัดทำแผนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรมากที่สุด

2.4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด ผู้นำชุมชน กลุ่ม เกษตรกร ระดับมาก ได้แก่ เกษตรกร อาสาสมัครเกษตร ระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กร ปกครองท้องถิ่น (อำเภอ) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล/ เทศบาล ระดับน้อย ได้แก่ หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ หน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กศน. เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน และเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ได้แก่ สำนักงานเกษตร

จังหวัด ผู้นำชุมชน และกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้น โดยตรง และเป็นหน้าที่ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรต้องอาศัยความร่วมมือ การบูรณาการจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ทำแผนมีความครอบคลุม และสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรได้

2.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2.5.1 ปัญหาในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความยุ่งยากหลายขั้นตอน ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง ไม่มีการติดตามประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร และมีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย ธีระวงศ์สกุล (2553, น. 75) พบว่า ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานมีปัญหาที่สำคัญ คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้ปฏิบัติงานในระดับตำบลมีภารกิจมาก เพราะต้องรับผิดชอบทั้งภารกิจหลักภารกิจรอง ยุพเรศ เชาว์วิวิทยา (2556, น.82) พบว่า มีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่มีภารกิจมาก รวมทั้งได้รับการมอบหมายงานนอกภารกิจเพิ่มเติม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานตามภารกิจหลัก และเจ้าหน้าที่มีการย้ายบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และอรนุช รัตนเลิศสกุล (2557, น.103) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีปัญหาข้อมูลทางการเกษตร

2.5.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- 1) จุดแข็ง มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นประจำทุกปีทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน
- 2) จุดอ่อน ขาดการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรที่จัดทำไว้ อาจเป็นเพราะภาระงานเร่งด่วนของเจ้าหน้าที่
- 3) โอกาส ได้รับการอบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัดทุกปี ทำให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
- 4) อุปสรรค เกษตรกรไม่กล้าเสนอความคิดเห็น การเสนอความต้องการของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีเฉพาะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ทราบถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2.5.3 ข้อเสนอแนะทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า มีข้อเสนอแนะทาง ได้แก่ ควรมีการเตรียมข้อมูลให้ ครบถ้วน สมบูรณ์ ควรมีการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ควรมีการกำหนดทิศทาง/เป้าหมายให้ ชัดเจนและตรงกับความต้องการของชุมชน ควรมีการทบทวนทิศทาง/เป้าหมายทุกปี ควรมีการ ร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ควรปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ซับซ้อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุวัตร จำปาทอง (2556, น.106-108) พบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ควรมีการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจกับบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ สำนักงานเกษตร อำเภอกว๊านพะเยาประชุมชี้แจงเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกๆ ปี เพื่อ พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- 1) จากผลการวิจัยพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควร ประสาน และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น
- 2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการทำแผน พัฒนาการเกษตร และไม่กล้าเสนอความคิดเห็น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรอธิบายให้ เกษตรกรทราบถึงความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรให้มากขึ้น
- 3) จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนโครงการตามที่ขอใน แผนพัฒนาการเกษตร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีขอสนับสนุนโครงการจาก หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายๆ หน่วยงาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับการสนับสนุนโครงการ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ

- 1) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีอายุงานน้อย มีการ บรรจุตำแหน่งเจ้าหน้าที่ใหม่เป็นจำนวนมาก และมีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อย ดังนั้น สำนักงาน

เกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดจึงควรจัดอบรมเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง และสามารถจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดจึงควรมีการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้สามารถทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ

3) จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนโครงการตามที่ขอในแผนพัฒนาการเกษตร ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดจึงควรขอสนับสนุนโครงการตามที่สำนักงานเกษตรอำเภอขอสนับสนุนแก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีงบประมาณ และสำนักงานเกษตรอำเภอควรขอสนับสนุนโครงการจากหน่วยงานอื่นๆ ที่มีงบประมาณสนับสนุน

4) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การอบรม และการประชุม ดังนั้นสำนักงานเกษตรจังหวัดจึงควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้แก่เจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างถูกต้อง

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่มีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร ควรลดขั้นตอนหรือเนื้อหาในเล่มแผนพัฒนาการเกษตรให้น้อยลงเท่าที่จำเป็น

2) จากผลการวิจัยพบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนงบประมาณ และโครงการตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ หรือตามที่สำนักงานเกษตรอำเภอได้เสนอโครงการ เนื่องจากเป็นความต้องการของเกษตรกร

3) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีอายุน้อย ทำให้ขาดความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนงบประมาณ คู่มือ หรือแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้แก่เจ้าหน้าที่

4) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มากเกินไป ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ได้ ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรกำหนดนโยบาย โครงการ หรือภาระงานที่แน่นอน

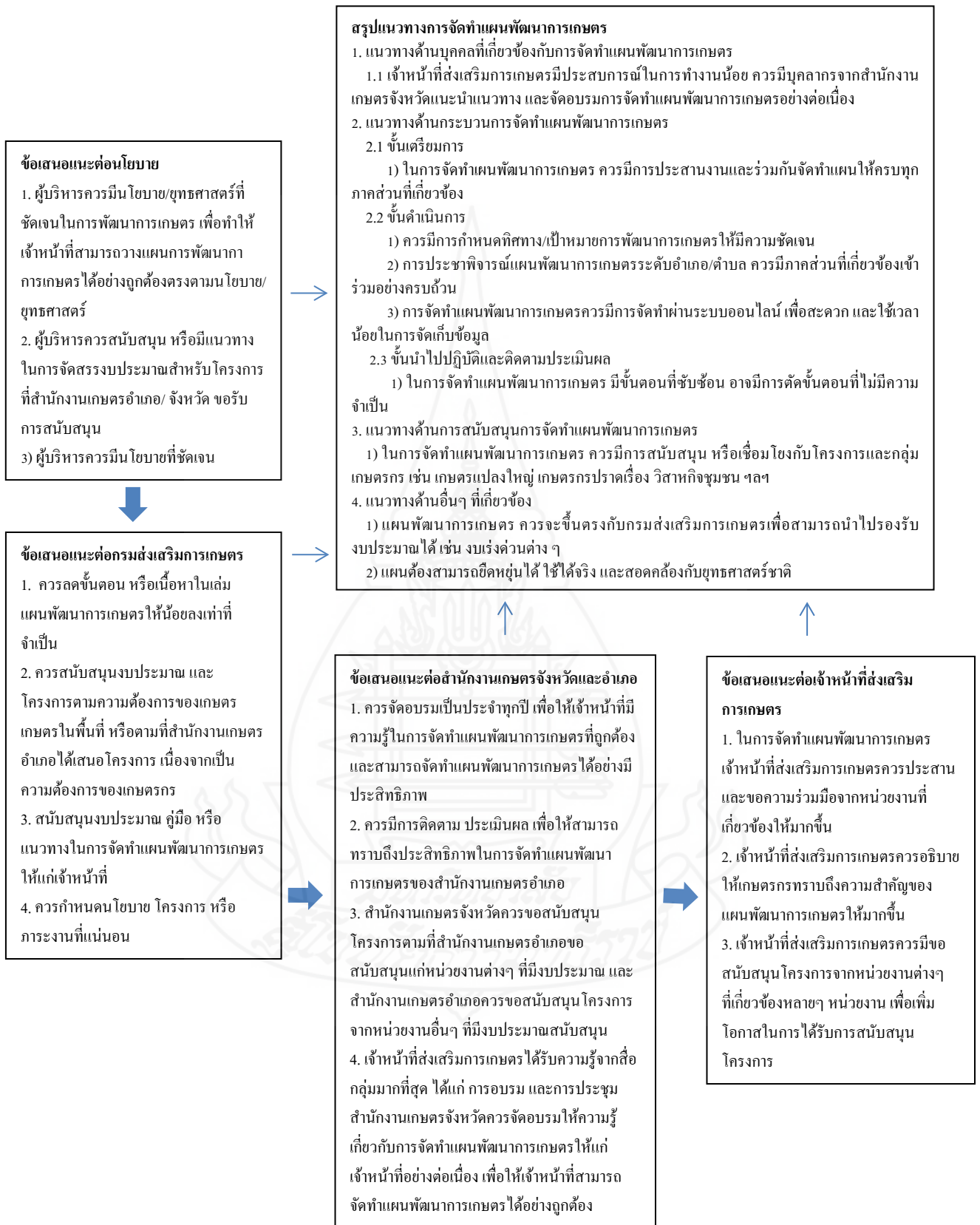
3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถวางแผนการพัฒนาการเกษตรได้อย่างถูกต้องตรงตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์

2) จากผลการวิจัยพบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุน หรือมีแนวทางในการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอ/ จังหวัด ขอรับการสนับสนุน

3) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีภาระงานเร่งด่วน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจน

ภาพที่ 5.1 สรุปแนวทางและข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาภารกิจรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในอำเภอว่ารับผิดชอบใดบ้าง เพื่อวางแผนอัตรากำลังคนและจัดการงานให้เหมาะสม

3.2.2 ควรศึกษาว่าแต่ละขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือไม่ หรือมีความคิดเห็นว่ามีขั้นตอน หรือเนื้อหาในเล่มแผนพัฒนาการเกษตรใดบ้างที่ซับซ้อนเกินความจำเป็น เพื่อให้การจัดทำแผนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สดประเสริฐ. (2537). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน*. กระทรวงศึกษาธิการ: สำนักงานประสานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ปี 2562*. กรุงเทพมหานคร.
- กุญชรี้ คำชาย. (2544). *จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เกษม วัฒนชัย. (2544). *นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. Thailand Education. (ไม่ได้ตีพิมพ์).
- ชนะจิต เกตุอุไร. (2549). *ความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีต่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ปีการศึกษา 2548*. (ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ชาญณรงค์ คำเพชร. (2549). *ความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2548*. (ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ชุดิกาญจน์ คำนา. (2557). *การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- นันทา บุรณะชนิง. (2543). การวางแผนงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนา ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ส่งเสริมการเกษตรพัฒนา* (หน่วยที่ 6). นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- นิภาพร ค้อมกลาง. (2554). *การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลหนองไช้ น้ำ อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2536). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร สำนักงานส่งเสริมและ ฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ อยุประเสริฐ. (2547). *การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวล สาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- ปราณี หล้าเบญจเส. (2559). *การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผล*. จังหวัดยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *จิตวิทยาทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2551). *แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร ในเอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 3 หน้าที่ 15* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวลสาระ ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริม การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- พนัส คำนันท์ และรุจ ศิริสัตย์ลักษณ์. (2559). *ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการ อนุรักษ์ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ MRCF ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- พรทิพย์ อุดมสิน. (2550). *เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการทรัพยากร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 7, พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). *เอกสารประกอบการอบรมการวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุพเรศ เชาว์วิทยา. (2556). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเกษตรตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2533). *คู่มือการทำวิจัยการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง.
- วีณา พงศ์พัฒนานนท์. (2551). *บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในเขตภาคกลาง (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*, มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ. (2553). “รูปแบบการส่งเสริมเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* (หน่วยที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- สมชัย ชีระวงศ์สกุล. (2553). *การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในเขตกลุ่มจังหวัดที่ 9 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2560). *แผนพัฒนาการเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี. (ไม่ได้ตีพิมพ์)*.
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (พ.ศ.2561-2564) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. สุราษฎร์ธานี. (ไม่ได้ตีพิมพ์).

- สุกัญญา อธิปอนันต์ และสำราญ สารบรรณ. (2553). *บทบาทนักส่งเสริมการเกษตร ใน เอกสารการ สอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* (เล่ม 2 หน่วยที่ 9). นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรพล จันทราปัติย์. (2544). *เทคนิคการประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรมในงานส่งเสริม. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร.
- อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว. (2557). *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.*
- อนันต์ ชันทรราช. (2535). *ความคิดเห็นในการพัฒนาตนเองของครูประจำการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, เชียงใหม่.*
- นายอนุวัตร จำปาทอง. (2556). *การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- อรนุช รัตนเลิศสกุล. (2557). *การส่งเสริมการผลิตพืชผักปลอดภัยตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติ ใหม่ MRCF ของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับที่.....

สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แบบสอบถาม**เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม****การเกษตร****จังหวัดสุราษฎร์ธานี****คำชี้แจง**

1. แบบแบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต คำตอบในแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีเงื่อนไขผูกพันอื่นและไม่ทำให้เกิดผลเสียหายกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใดๆ จึงขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อการติดตามแบบสอบถามเท่านั้น

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร

ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

3. สถานภาพ

- 1 โสด 2. สมรส 3. หย่าร้าง 4. หม้าย

4. สมาชิกในครัวเรือน.....คน

5. ระดับการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ปริญญาตรี สาขา.....
2. ปริญญาโท สาขา.....
3. ปริญญาเอก สาขา.....

6. ระดับตำแหน่งราชการ

1. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
2. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
3. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
4. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
5. อื่นๆ.....

7. ประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมด.....ปี

8. ประสบการณ์ในการทำงานกรมส่งเสริมการเกษตร.....ปี

9. ภาระงานของเจ้าหน้าที่ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1. รับผิดชอบหลัก ระยะเวลา.....ปี 2. ไม่ได้รับผิดชอบหลัก

10. ปัจจุบันรับผิดชอบจำนวน.....ตำบลหมู่บ้าน

11. การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร

1. ไม่เคย
2. เคย (ระยะเวลา 1 ปี) จากหน่วยงาน
- 2.1 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5
- 2.2 สำนักงานเกษตรจังหวัด
- 2.3 สำนักงานพัฒนาชุมชน/หน่วยงานในสังกัด
- 2.4 องค์กรปกครองท้องถิ่น
- 2.5 องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล
- 2.6 สถาบันการศึกษา
- 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

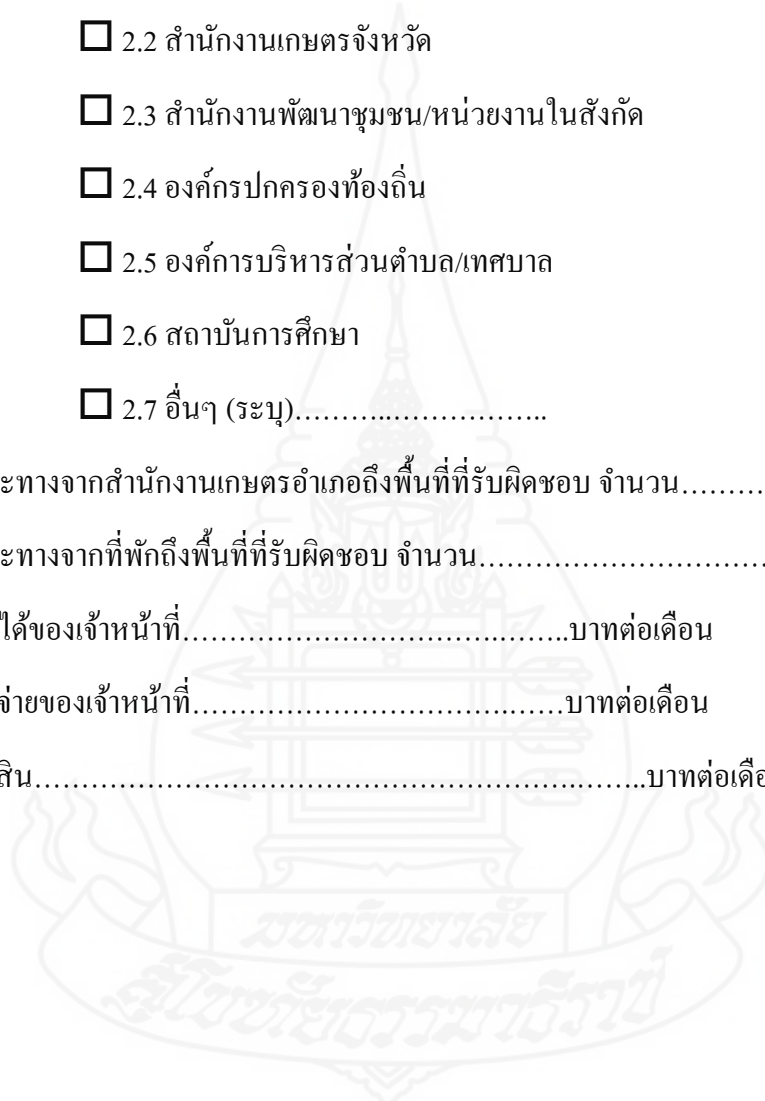
12. ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ จำนวน.....กิโลเมตร

13. ระยะทางจากที่พักถึงพื้นที่ที่รับผิดชอบ จำนวน.....กิโลเมตร

14. รายได้ของเจ้าหน้าที่.....บาทต่อเดือน

15. รายจ่ายของเจ้าหน้าที่.....บาทต่อเดือน

16. หนี้สิน.....บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร

ตอนที่ 2.1 ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจ หรือช่องผิดที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	ถูก	ผิด
1. ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		
1.1 ทีมงานของอำเภอประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานตำบลทุกตำบลหรือบางตำบล ร่วมกันดำเนินการเป็นทีมงาน		
1.2 การจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดและจำเป็นต้องใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มาจากภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านและตำบล โดยใช้เทคนิคเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตเชิงประจักษ์ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การจัดเวที การสนทนากลุ่ม RRA ฯลฯ		
1.3 การกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา จะต้องจัดทำแผนสู่การปฏิบัติทางการพัฒนาของ พืช/ปศุสัตว์/ประมง/แปรรูป ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการเกษตร		
1.4 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากนโยบายระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงฯ ฯลฯ มาใช้		
1.5 ดำเนินการเวทีระดับตำบล เพื่อนำเสนอข้อมูลศักยภาพ ปัญหา และเป้าหมายการพัฒนา และระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนด โครงการพัฒนาในระดับตำบลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาของอำเภอ โดยเชิญภาคีเครือข่ายของกรมส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ร่วมรับ ฟังและให้ข้อเสนอแนะ		
1.6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ 4 ปี ใช้ข้อมูลประกอบพิจารณาจาก ข้อมูลจากแต่ละตำบลที่รวบรวมจัดเก็บ และผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลจากนโยบาย ระดับบน เช่น แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูป ประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงฯ ฯลฯ		
1.7 ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตร ทีมงานและผู้แทนองค์กร/กรรมการ เครือข่ายเสนอ ร่างแผนพัฒนาการเกษตรในเวที เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วน เสียเพื่อให้แผนเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง		

ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	ถูก	ผิด
1. ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		
1.8 แผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอไม่จำเป็นต้องนำไปบูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ของ อปท. เพื่อใช้เป็นกรอบการจัดทำงบประมาณ โดยจัดทำเป็นข้อบัญญัติของ อปท. ประสานและจัดส่งจังหวัดประกอบการจัดทำเป็นแผนพัฒนาการเกษตรของจังหวัด เพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบพัฒนาจังหวัด งบประมาณตามภารกิจหน่วยงาน		
1.9 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่จำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผล		
1.10 การติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทำให้ทราบถึงปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาฯของอำเภอ/ตำบล		
2. เนื้อหาลุ่มแผนพัฒนาการเกษตร		
2.1 รูปเล่มของแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ๆ 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป บทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ และบทที่ 3 ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล		
2.2 ข้อมูลสภาพทั่วไป ประกอบไปด้วย ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง		
2.3 สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ต้องเป็นข้อมูล/องค์ความรู้ที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันของพื้นที่อำเภอ/ตำบล		
2.4 การจัดทำ TOWS Matrix ทำให้ได้เป็นกลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข และ กลยุทธ์เชิงรับ		
2.5 ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล แต่ละประเภทประกอบด้วย - เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด) - กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าประสงค์)		
2.6 ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบลควรแบ่งออกเป็นประเภท ได้แก่ - พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช ปศุสัตว์ ประมง) - พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร - พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร		
2.7 การเขียนโครงการอยู่ในบทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ		
2.8 รูปแบบการเขียนโครงการประกอบด้วย หลักการและเหตุผล เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ กิจกรรม งบประมาณ ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานเท่านั้น		

ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	ถูก	ผิด
2. เนื้อหาล้มแผนพัฒนาการเกษตร		
2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานต้องระบุผลประโยชน์ที่เกษตรกรในพื้นที่หรือชุมชนจะได้รับจากการดำเนินงานโครงการ โดยสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และเป็นผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ		
2.10 ตัวชี้วัดของโครงการต้องระบุตัวชี้วัดผลสำเร็จในเชิงปริมาณหรือรูปธรรมที่สามารถวัดผลได้		

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. บุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5					
1.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด					
1.3 เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน/หน่วยงาน					
1.4 เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น					
1.5 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล/					
1.6 เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา					
1.7 อื่นๆ (ระบุ).....					
2. กลุ่ม					
2.1 การศึกษาดูงาน/การทัศนศึกษา					
2.2 การอบรม					
2.3 การประชุม					
2.4 การสัมมนา					

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. สื่อสารมวลชน					
3.1 โทรทัศน์					
3.2 วิทยุ/เครื่องกระจายเสียง					
4. สื่อสิ่งพิมพ์					
4.1 เอกสารทางราชการ					
4.2 แผ่นพับ					
4.3 หนังสือพิมพ์					
4.4 วารสาร					
4.5 โปสเตอร์					
4.6 ป้ายประชาสัมพันธ์					
5. สื่อออนไลน์					
5.1 เว็บไซต์					
5.2 ไลน์					
5.3 เฟสบุ๊ก					
5.4 ยูทูป					
5.5 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์					
5.6 แอปพลิเคชัน					

ตอนที่ 3 ความต้องการ และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 3.1 ความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความต้องการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ความต้องการ	ระดับความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนา				
	น้อยที่สุด	น้อย (2)	ปานกลาง	มาก (4)	มากที่สุด
1. มีการอบรมเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกปีงบประมาณ					
2. มีสื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
3. มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน					
4. มีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเกษตรด้านต่างๆ					
5. มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง					
6. มีการจัดทำเวทีชุมชน/วิเคราะห์ชุมชนในการหาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนา					
7. มีการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆอย่างแท้จริง					
8. มีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ชัดเจน					
9. มีการติดตาม ประเมิน ผลการใช้แผนพัฒนาการเกษตร					
10. สามารถนำแผนพัฒนาการเกษตรไปใช้ได้จริง					

ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา

การเกษตร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด
1. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ง่าย					
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร					
3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการเกษตรอย่างแท้จริง					
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเอง					
5. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้การดำเนินงานมีการเชื่อมโยงกับนโยบายประเทศ/จังหวัด					
6. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน					
7. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ					
8. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้เกิดการ					
9. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถทำให้มีโครงการในการพัฒนา					
10. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร					

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง	ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง				
	น้อยที่สุด	น้อย (2)	ปานกลาง	มาก (4)	มากที่สุด
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1. เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5					
2. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด					
3. เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน					
4. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น					
5. เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล/					
6. เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย					
7. กศน.					
8. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน					
9. หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์					
10. หน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ระบุ)					
11. ผู้นำชุมชน					
12. กลุ่มเกษตรกร					
13. อาสาสมัครเกษตร					
14. เกษตรกร					
15. อื่นๆ (ระบุ).....					

**ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร**

ตอนที่ 5.1 ปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ปัญหา	ระดับการมีปัญหา				
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด
1. ไม่มีฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรที่เป็นปัจจุบัน					
2. นโยบาย/ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการ เกษตรด้านต่างๆ ไม่ชัดเจน					
3. ขาดการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างแท้จริง					
4. มีการจัดสรรระยะเวลาในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรที่ไม่เหมาะสม					
5. ภาระงานเร่งด่วน และมีปริมาณที่มาก					
6. ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรที่ถูกต้อง					
7. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความ ยุ่งยาก หลายขั้นตอน					
8. ไม่มีการอบรมแนวทางการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง					
9. สื่อ/คู่มือ/ตัวอย่างในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรไม่ชัดเจน					
10. เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					

ปัญหา	ระดับการมีปัญห				
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด
11. ขาดงบประมาณสนับสนุนการ ดำเนินการ/การจัดทำโครงการต่อเนื่อง					
12. ไม่มีการติดตาม ประเมินผลการใช้ แผนพัฒนาการเกษตร					
13. แผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถ นำไปใช้ได้จริง แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงกับ					

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

คำชี้แจง : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในเรื่องใด โปรดอธิบาย

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 การเตรียมข้อมูลและทีมงาน

.....

.....

.....

2. ชั้นดำเนินการ

2.1การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

2.2 การกำหนดทิศทาง/เป้าหมายการพัฒนา

.....

.....

.....

2.3 จัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

.....

.....

.....

2.4 ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

.....

.....

.....

2.5 ปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

.....

.....

.....

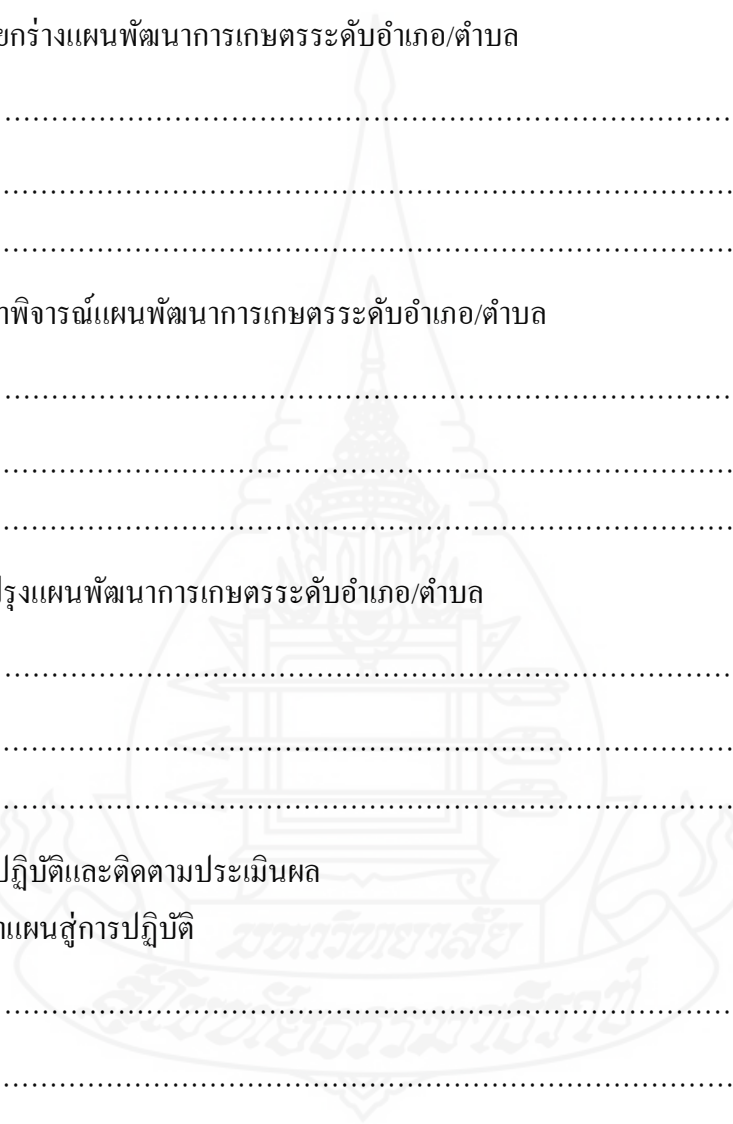
3. ขึ้นนำไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล

3.1 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

3.2 การจัดทำ TOWS Matrix

.....

.....

.....

4. อื่นๆ

.....

.....

.....

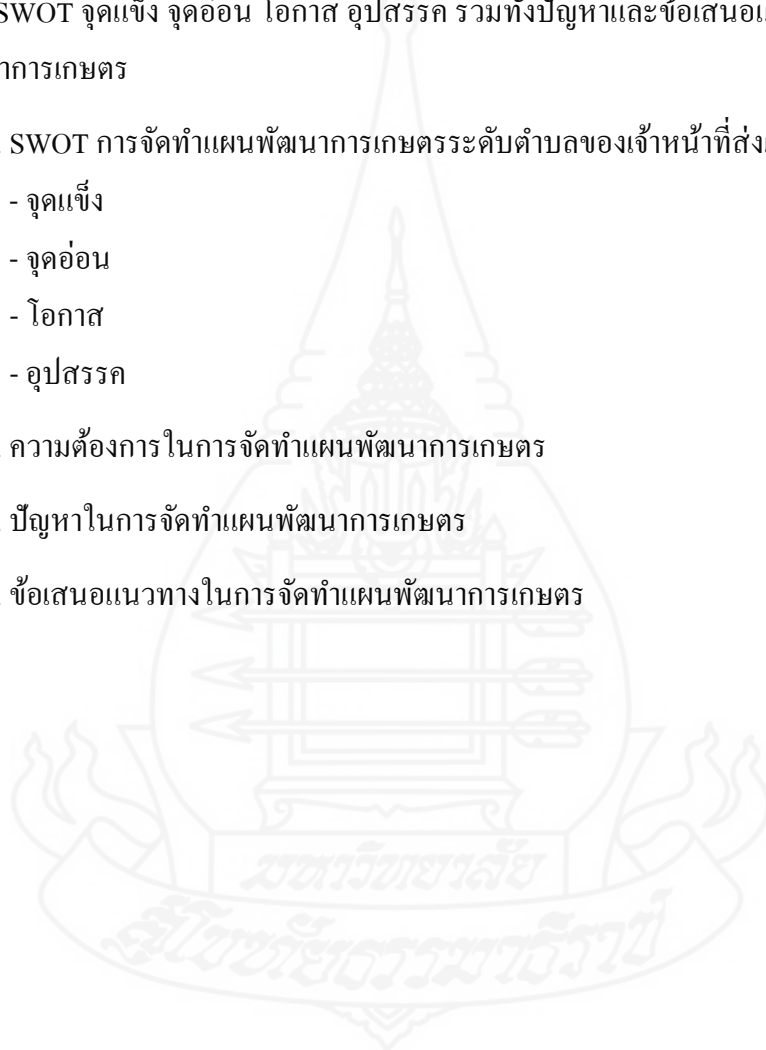
ภาคผนวก ข
ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม
แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จัดกลุ่มสนทนาเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 16 คน เพื่อทำการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1. SWOT การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 - จุดแข็ง
 - จุดอ่อน
 - โอกาส
 - อุปสรรค
2. ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
3. ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
4. ข้อเสนอแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพระรัตน์พิมพ์
วัน เดือน ปีเกิด	24 เมษายน 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีชีวภาพ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2555 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนวิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2560
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

